Ep. 2019
8236/38

Head uut aastat, seltsimehed!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

SIRP JA VASAR

EESTI NSV KULTUURIMINISTEERIUMI, EESTI NSV KIRJANIKE LIIDU, EESTI NSV KUNSTNIKE LIIDU JA EN HELILOOJATE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Nr. 1 (732)
Reedel, 3. jaanuaril
1958. a.

XVII aastakäik
Hind 50 kop.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu

uusaastaõnnitlus

nõukogude rahvale

Kallid seltsimehed! Sõbrad! Meie suure sotsialistliku kodumaa kodanikud!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu õnnitlevad palavalt kangelaslikku nõukogude rahvast, kõiki meie maa töölisi, kolhoosnikuid, intelligentsi, kuulsusrikka Nõukogude armee ja laevastiku sõjamehi, meie tublit noorsugu saabuva uusaasta puhul!

1957. aasta on jõudmas lõpule. See oli rõõmustav aasta — kõik nõukogude inimesed saadavad teda ära heade sõnadega. Meie rahvas on kommunistliku partei juhtimisel saavutanud sellel aastal uut, tähelepanuväärset edu kommunismi ehitamisel. Sotsialistlik tööstus on uue järsu tõusu teel ning on tunduvalt ületanud temale 1957. aastaks ettenähtud plaani. Tõusuteed sammub ka meie põllumajandus, lahendades edukalt ülesannet järele jõuda Ameerika Ühendriikidele piima, või ja liha tootmises ning Ühendriikidest ette minna. On veelgi tõusnud rahva aineline heaolu ja kultuuritase, laialdaselt areneb elamuehitus.

Möödunud aasta läheb inimkonna ajalukku kui meie maa suurte saavutuste aasta teaduse ja tehnika arendamise alal. Nõukogude Liidus väljalastud esimesed Maa kunstlikud kaaslased, mille loojateks on meie andekad teadlased, insenerid, tehnikud ja töölised, kujutavad endast meie rahva loova geeniuse suurt avaldust, mis on tõstnud veelgi kõrgemale võitnud sotsialismi maa autoriteedi.

Kõik nõukogude inimesed ning nendega koos ka kõigi sotsialistlike maade rahvad, kõik maakera progressiivsed inimesed tähistasid 1957. aastal pidulikult rahvaste ajaloos uue ajastu avanud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni neljakümnendat aastapäeva. Arvukad külalised, kes olid sõitnud meie pidustustele maailma kõigist paigust, võisid oma silmaga näha, mida suudab sotsialismi tingimustes saavutada vaba rahvas, vaba inimene, kes on alatiseks heitnud endalt kapitalismi ikke.

1957. aasta oli sotsialismimaade ühtsuse ja monoliitsuse edasise tugevdamise aasta, ülemaailmse kommunistliku ja töölisliikumise väljapaistvate võitude, rahu ja progressi jõudude poolt reaktsiooni ja sõja jõudude üle saavutatud võitude aasta. Nõukogude Liidu rahuarmastav poliitika, rahuliku kooseksisteerimise poliitika on võitnud enda poole uusi miljoneid inimesi. Võib tähele panna rahvusvahelise pinevuse mõningat lõdvenemist. Rahu jõud kasvavad iga päevaga ja nõuavad järjest tungivamalt relvastumise võidujooksu lõpetamist, võitlevad militarismi koorma vastu, aatomirelva keelamise ja desarmeerimise eest, rahvusvahelise pinevuse lõdvendamise eest, rahu ja usalduse eest rahvaste vahel.

Kallid seltsimehed! Sõbrad! Nõukogudemaa astub uude aastasse oma jõudude õitsengul. Nõukogude inimesed on tulvil lootust, et 1958. aasta toob rahu, demokraatia ja sotsialismi üritusele uut edu. Meil on tälelik alus vaadata tulevikku kindlustundega. Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus teevad kõik, et saabuv uus aasta oleks kõigile rahvastele rahuliku töö aastaks, meie rahva üha uute ja uute edusammude aastaks tema suure eesmärgi teostamisel — kommunismi ülesehitamisel.

Tugevnegu veelgi rohkem ja õitsegu, muutugu veelgi võimsamaks ja jõukamaks meie suur kodumaa — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit, rahu ja rahvaste julgeoleku kants!

Tugevnegu veelgi kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse ümber koondunud nõukogude rahva vääramatu ühtsus, mis on meie uute suurte võitude ja saavutuste tagatiseks.

Soovime teile, seltsimehed ja sõbrad, tervist, õnne, uut edu loomingulises töös, õpinguis, kogu teie elus ja tegevuses meie isamaa hüvanguks!

Head uut aastat, kallid seltsimehed!

NLKP KESKKOMITEE	NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM	NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU

K. J. Vorošilovi, N. S. Hruštšovi ja N. A. Bulganini uusaastaläkitused

31. detsembril 1957 saatsid K. J. Vorošilov, N. S. Hruštšov ja N. A. Bulganin välismaade riigipeadele ja valitsuste juhtidele sõbralikud uusaastaläkitused, milledes avaldasid lootust, et uuel aastal tugevneb rahuliku kooseksisteerimise printsiipide alusel veelgi rahvaste sõprus ja rahu, et inimesed võiksid igal pool rahus elada ja töötada, tundmata hirmu oma tuleviku pärast, oma laste, oma omaste saatuse pärast.

Oma läkitustes soovisid K. J. Vorošilov, N. S Hruštšov ja N. A. Bulganin rahvastele õnne ja edu selle õilsa eesmärgi saavutamiseks. (TASS)

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI
SEADLUS

NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste läbiviimise kohta

Seoses sellega, et vastavalt NSV Liidu Konstitutsiooni 54. paragrahvile NSV Liidu Ülemnõukogu neljanda koosseisu volituste kehtivus lõpeb 14. märtsil 1958, Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

määrata NSV Liidu Ülemnõukogu valimised pühapäevale, 16. märtsile 1958.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees K. VOROŠILOV
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär M. GEORGADZE

Moskva, Kreml
28. detsembril 1957

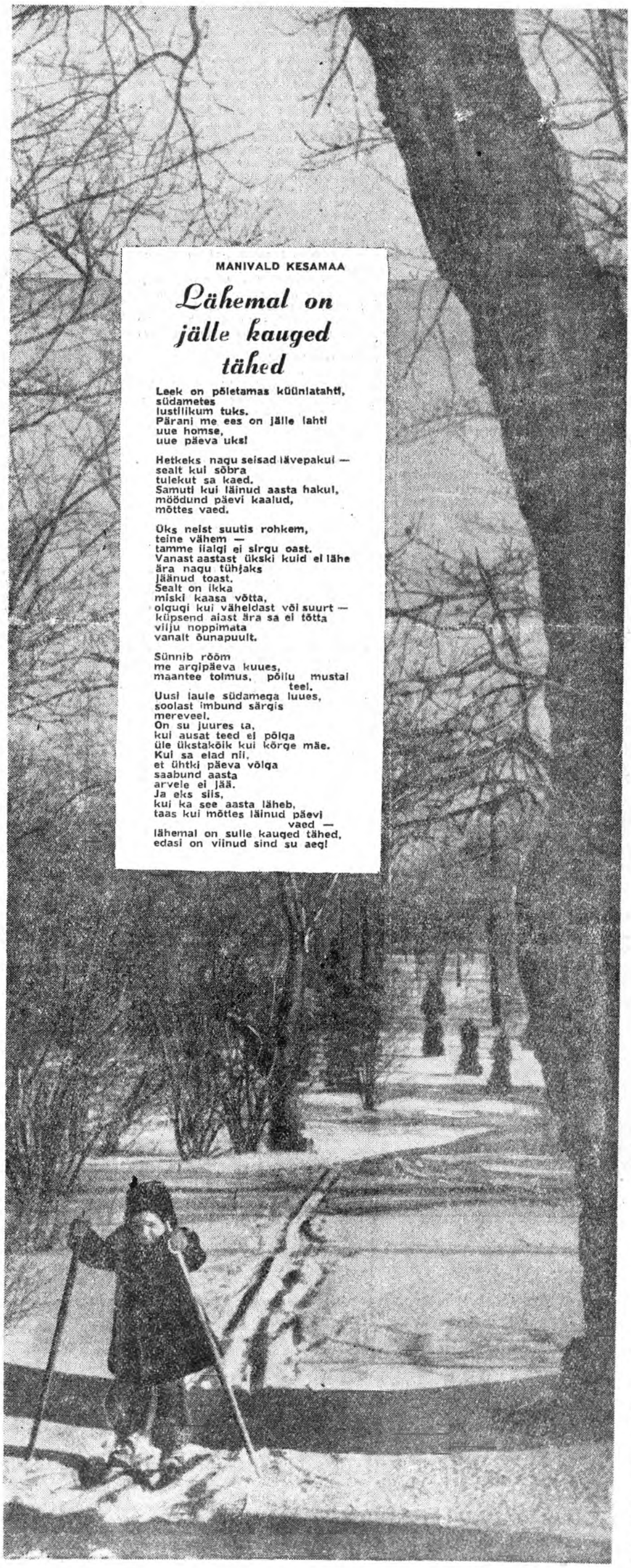

MANIVALD KESAMAA

Lähemal on jälle kauged tähed

Leek on põletamas küünlatahti,
südametes
lustlikum tuks.
Pärani me ees on jälle lahti
uue homse,
uue päeva uks!

Hetkeks nagu seisad lävepakul —
sealt kui sõbra
tulekut sa kaed.
Samuti kui läinud aasta hakul,
möödund päevi kaalud,
mõttes vaed.

Üks neist suutis rohkem,
teine vähem —
tamme ilalgi ei sirgu oast.
Vanast aastast ükski kuid ei lähe
ära nagu tühjaks
jäänud toast.
Sealt on ikka
miski kaasa võtta,
olguqi kui väheldast või suurt —
küpsend aiast ära sa ei tõtta
viiju noppimata
vanalt õunapuult.

Sünnib rõõm
me argipäeva kuues,
maantee tolmus, põllu mustal
teel.
Uusi laule südamega luues,
soolast imbund särgis
mereveel.
On su juures ta,
kui ausat teed ei põlga
üle ükstaköik kui kõrge mäe.
Kui sa elad nii,
et ühtki päeva võlga
saabund aasta
arvele ei jää.
Ja eks siis,
kui ka see aasta läheb,
taas kui mõttes läinud päevi
vaed —
lähemal on sulle kauged tähed,
edasi on viinud sind su aeg!

TALLINNA ÜLIKOOL
Akadeemiline Raamatukogu

Et meie õnn kestaks

LILLI PROMET

Seal, kus ma sõja ajal olin ja töötasin, ei kasvanud saja kilomeetri raadiuses ainsatki kuuske. Ja kusagilt, umbes niisama kaugelt, tõid kolhoosnikud reetäie männioksi. Tegime neist koolimaja saali ühise nääripuu. Laeni, koheva, ehtisime ära. Aga meie ei saanud sinna midagi parata, et mõtlesime sellele, kuis lõhnab tõeline kuusepuu soojas toas, vana-aasta õhtul. Mõtlesime igaüks endamisi oma toale, mida tegelikkuses enam polnud. Tuba — see oleks detail, tuleks öelda, et sel hetkel polnud olemas Nõukogudemaal enam paljusid kvartaleid, külasid ja linnu. Olid suured, suitsevad kalmistud.

Alati, vana-aasta õhtul, soovin, et mul töös hästi läheks, et mul perekonnas kõik korras oleks. Vahel, pärast kordaläinud päeva, ma mõtlen: et alati nii oleks. Et midagi ei muutuks. Et see õnn kestaks. Vahel imestan: kuidas on võimalik nii suur õnn ja kui kauaks teda jätkub? Aga kui kõik järsku muutub, kõik äkki pihuks ja põrmuks ja tuhaks variseb! Ma mõtlen siin sõda. Sõda on see, mis võib purustada õnne, töö, armastuse, lõpmatu imestuse kõige selle üle, mis sünnib iga päev meie ümber. Ja seda pole vähe. Iga päev, iga tund sünnib uskumatult suuri asju.

Ma pole elus just palju näinud, kuid siiski küllalt selleks, et teada elu, armastuse ja vabaduse hinda. Teada tõelise leiva maitset, kõiki hirme, kaotuste valu, vihkamise kuiva, põletavat leeki endas, mis ei lase magada, süüa ega nutta. Sellepärast ma soovingi: et me tänane õnn kestaks.

Et mitte ühelgi meie mõõtmatu kodumaa teel ei pruugiks sõita enam sõjapõgenike voore, et lahkete paikade külatulukesed ei pruugiks meenutada õnnetutele kodutust ja ahervaremeid. Et ainsalgi emal poleks käed tühjad, kui ta laps leiba küsib.

Et ükski skulptor ei pruugiks jäädvustada ema raidkuju, kes nutab taga oma sõjas langenud poega, et ei kerkiks uusi ühishaudu üheski surnuaias kogu maailmas, vaid et väljakutele ja parkidesse planeeritakse ainult monumente, kus lapsed sümboliseeriksid rõõmu ja igavest noorust, naised ilu ja armastust ning mehed jõudu ja vabadust. Ja et surm oleks üksnes elu paratamatu ringkäik, mitte vägivalla ja roimade tulemus.

Kui sa tead, mis kõik meie sajandi meditsiin on võimeline tegema selleks, et päästa lapsi rasketest surmahaigustest, siis ei suuda sa harjuda kunagi mõttega, et sinu eluajal sündisid kõige koletumad lastemõrvad. Ma nägin Buchenwalde koonduslaagri muuseumis Saksamaal tervet mäge fašistide poolt tapetud laste jalanõusid. Seal olid kuhjas pruunid ja valged sandaletid, saapakesed, parandatud, sõtkutud ja uued, väikeste imikute omi, roosade tuttidega, lakk-kingi ja ruudulisi viltsusse.

Kõik see on minevik. Praegu käivad uued lapsed koolis, uus sugupõlv. Nad on nagu kõikide rahuaegade lapsed, muretud ja üleannetud. Käivad kinos, armastavad limonaadi ja jäätist, tunnevad kõiki automarke, ei viitsi käsi ega hambaid pesta. Tüdrukud joonistavad nukke ja nukukleite, poisid saevad vineerist revolvreid, teevad rakulkasid ja mängivad sõda.

Kas pole imelik, kas te pole kunagi mõelnud, miks meie rahuaja lapsed mängivad sõda? Seda imestab ka S. Maršak oma luuletuses, kus ta kutsub hoovis mängiva pojapoja avatud akna juurde ja küsib:

«Mida te mängite?»

«Allveesõda.»

«Sõda? Milleks sulle sõda? Kuule, komandör, rahvastele pole sõda tarvis, mängige parem rahu.»

Poiss läheb, soovitust kuulda võttes, aga ta tuleb peagi tagasi ning küsib tasakesi:

«Vanaisa, aga kuidas tuleb mängida rahu?»

Kas pole aeg lõpetada mäng sõjaga, et lapsed õpiksid mängima rahul hüüab vihane kirjanik.

Kui see ainult meist oleneks, meie õilsatest pingutustest! Aga ehkki me suudame väga palju, ei suuda me veel kõike ja niikaua kuni eeter on täis piiritaguse kurjaennustavaid teateid ja sõjaähvardusi, senikaua mängivad meie lapsed ikka sõda.

Samal ajal, kui Moskvas toimus suur rahuüritus, VI ülemaailmne noorsoo ja üliõpilaste festival, hukati Orani linnas Alžeeria rahvuslikust vabadusliikumisest osavõtjad, kes võitlesid prantsuse kolonisaatorite ikke vastu.

Samal ajal, kui kogu maailma nooruse esindajad lasksid Rahu pealinna Moskva taeva alla oma peopesadelt lendu valged, süütud tuvid, pildusid inglise lennukid Omaani taeva all pomme. Ning samal ajal, kui india tütarlaps esitas Moskva pargis templitantsu, tapeti Kuubal noormehi ja neide, kuna Nevada osariigis sai teoks ameeriklaste üheteistkümnes tuumaplahvatus.

Sõda kostab läbi piiritagustest ähvardustest, läbirääkimistest, juhtkirjadest. Lääne-Saksamaal ilmub massiliselt revanšistlikku kirjandust, mis on määratud endiste sõdurite, ss-laste ja noorsoo turgutamiseks: võta «Vapruse raamat», võta «Saksa kindralstaap, ajalugu ja olemus», võta «Riigikunst ja sõjakäsitöö», võta «Saksa sõjaasjandus aegade kestel», võta ja loe ss-laste ja sõjaülemuste Mannsteini, Dönitzi, Kesselringi memuaarel Sest need on selleks, et sa uut sõda tahaksid, selleks, et sust junkur saaks ja selleks, et sa sõja vaimustust tunneksid. Sest veel on Saksamaal liiga vähe varemeid, veel on, mida hävitada, veel jätkub verd, mida valada.

Mitte ainult raamatud ei püüa saksa noorsoos sõjavaimustust õhutada, vaid pedagoogide isiklik eeskuju. «Der Spiegel», Lääne-Saksamaa ajaleht, teatas, et Offenburgi Grimmelshauseni gümnaasiumi bioloogia ja matemaatika õpetaja Ludwig Zind öelnud riidekaupmehele Kurt Lieserile: «Ma olen uhke sellele, et ma oma meestega sõjas sadadel juutidel labidatega kolbad sisse tagusin.»

Kui «pedagoogi» tunnistusest siiski avalikkuses meelepahatorm tõusis, siis saatis õppenõukogu ajalehele «Der Spiegel» õienduse:

«Mitte sadadel juutidel, vaid venelastel, on Zind kolbad sisse tagunud.»

Sellest on nüüd kaks suve tagasi, kui ma seisin Buchenwalde surmalaagri territooriumil, Ernst Thälmanni mälestusmärgi ees ja mõtlesin: mitte iialgi ei juhtu maailmas enam midagi nii jõledat! Mu jalad puudutasid maad, mida on toitnud ja uhtunud inimeste vereojad, mu silmad nägid krematooriumi ahjusid, poomiskeldrit, nülgimislaudu, inimnahast abažuure. Olgu nad neetud! Ma vägisesin üle keha ja püüdsin end rahustada: see kõik on nüüd minevik.

Aga Buchenwalde surmalaagri endine vang nr. 2693, Franz Eichorn ütles:

«Ma ei imestaks sugugi, kui ühel päeval lastaks vabaks ning hakkaksid uuesti tegutsema fašistlikud massimõrvarid.»

Ja ta nimetas rea nimesid.

Nii see oligi. Kas ei kujuta praegu ähvardavat sõjaohtu Lääne-Saksamaa relvastumine ja fašistliku saasta pinnale kerkiminel Hiljuti just, novembris, kuulutas Bonni NATO-jõukude ülem kindral Heusinger Hamburgis, et Nõukogude Liit tuleb pihtide vahele võtta, aga endine nats, spekulant ja aferist ning praegune Bonni sõjaminister Franz Josef Strauss leidis koguni, et Nõukogude Liit tuleks kõige lähema aja jooksul kaardilt hoopis maha kustutada.

Speidel, kes hukkas Prantsusmaal ausaid patrioote ja tegi Ukrainas maatasa terved rajoonid, tema on nüüd NATO maavägede ülemjuhatajaks Euroopas. Natsisoldat Hallstein nõuab juba jälle «eluruumi» ja mitte karvavõrra vähem kui Uraalideni.

Vampiir Oberländer, endine SA hauptsturmführer ja natside-aegne «reichsführer Ida küsimuses» on nüüd kui eriteadlane Bonni ümberasunute minister, kõikide maailmajagude kodumaareeturite spets. Ja kunagi Hitlerile jäägitult andunud Schäffer on saanud Bonni kohtuministriks.

Armas jumal, nagu oleks Nürnbergi kohtuprotsess olnud paljas kometi! Ülemjuhatajad, kohtuministrid, sõjaministrid, pedagoogid, kelle kätel pole veel kuivanud rahvaste veri, plaanitsevad uut sõda!

Sellepärast tundub ülimalt sümboolne, et NATO nõukogu istungjärgu eel detsembris puhkes Pariisis Palais De Chaillot's, kus see istung pidi toimuma, tulekahju. Sümboolne fakt sõjasüütajate kokkutulekust!

Aga eks seegi ole sümboolne fakt, et Kalifornia osariigis tõi mrs. Ornelas ilmale priske poja, kelle nimeks sai Alexander Sputnik Ornelas. Ja see on palju ohtlikum enne, kui tulekahju...

Arge kunagi öelge, et imesid ei sünni. Ometi võib juhtuda, et kõik need sõjavägede ülemjuhatajad ja ministrid, kes tulevad NATO sabatile kokku, kahanevad järsku kääbusteks, nii et priske mõnekilone Sputnik peab aina imestama, milliseid väikesi tigedaid ja lõustakaid värdjaid ta ümber sibab. Ning lõbus poisike rabab lapse hoolimatusega nad kinni, kõvasti oma pigistavasse pihku.

Väike Sputnik on teinud kaineks juba Norra peaministri Gerdhardseni ja Taani peaministri Hanseni pead, kes andsid avalduse, et nemad oma maa territooriumil ei luba rajada tuumarelvade baase, millest Ameerika Ühendriigid on nii kangesti huvitatud.

Aga kui Eisenhower Pariisi NATO nõukogu sabatile saabus, sadasid tema autosse järgmise sisuga lendlehed:

«Pariis ei talu, et tema müüride vahel sõlmitakse kokkuleppeid, mis on vastuolus Prantsusmaa ja rahu huvidega.»

Mitte asjatult ei lastud Praha, Bukaresti, Budapesti, Varssavi, Berliini ja Moskva taeva all lendu valgeid tuvisid! Kogu planeet võitleb rahu eest. Kui palju jõupingutusi nõuab see rahvastelt ja igaühelt üksikult. Ja meilt, nõukogude inimestelt, meie selgepilguliselt ja kangelaslikult kommunistlikult parteilt, et meie õnn kestaks, et me saaksime rahus elada, töötada ning luua.

Elada, töötada ja luua tuleks paatosega. Ma ei mõtle paatose all ilusaid, vägevaid sõnu, mis on liigse tarvitamisega kaotanud oma mõju. Näiteks võib üsna ükskõikselt kuulata paatoslikke kõnesid, kuid nutta liigutusest siis, kui inimesed, kõik koos, laulavad «Internatsionaali». Võib lugeda tuimalt artiklit «Edu ei tule õige organiseerimistööta», ent erutuda väikesest sõnumist — «Rongid sõidavad takistuseta».

Lubatagu, et ma seda väikest erutavat sõnumit siinkohal uuesti meenutan.

Läbi soode, taiga ja tundra ulatub sadade kilomeetrite kaugusele meie maa kõige põhjapoolsem terastee, Polaarmaa raudteetöölised töötavad karmi põhjatalve tingimustes, siin möllavad suured lumetormid ja 47°-sed külmad. Hiljuti, ühe niisuguse lumetormi ajal, katkes ühes kõige põhjapoolsemas sektoris kahe jaama — Janju ja Võlju vahel side, kuna telefonitraadid olid tuule ja pakase käes purunenud. Veel hilja öösel toimetati montöör Julin veduril kaugele jaamavahele ning sumbates põlvini lumes ja kõrvetavalt jäise tuule käes parandas Julin rikke.

Niisuguse sisuga on see napp sõnum.

Aga kui sa kordki oled sumanud lumetormis, kus sina ei näe ja sind ei nähta, kus sina ei kuule ja sind ei kuulda, kui igasse lumehange võib kukkuda, hukkuda ja jääda teadmatult kadunuks, siis loed tollest tagasihoidlikust sõnumist rohkem, kui seal öeldud on. Loed ja tunned kurguni tõusvat ängistust. See ongi paatos.

Sinu ümber sünnib iga päev, iga tund suuri ülendavaid tegusid, millest sul aga sageli ülevaade puudub, sest iga üksik inimene täidab usinasti ainult oma väikest osa. Aga ma kujutan, et kui tõusta üles suurele kõrgusele ja selle platoolt alla vaadata, siis liituvad kõik väikesed osad järsku suureks teoseks meie ette.

Kui ma kõnnin läbi Tallinna tänavate, siis näen Tartu maantee spiiliga maja, veel igasuguseid maju, ilusaid, vähem ilusaid ja inetuid. Aga kui ma vaatan Lasnamäe kaldalt või Toompea terrassilt alla, siis näen ma kogu linna. Ja see on kaunis ning ülendav pilt. See on paatos.

Peaks sagedamini tõusma kõrgele platoole, kust avaneb hingemattev vaade meie õnnelikule tänapäevale.

Tuli uus, 1958. aasta.

Ei ole suuremat ja ihaldatavamat soovi meil, nõukogude inimestel, kui näha oma maad, oma rahvast jätkamas selle suure rahu-teose loomist saabunud ja kõigil järgnevail aastail.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

heliloojа J. A. Šaporini autasustamise kohta Lenini ordeniga

Seoses NSV Liidu rahvakunstniku helilooja J. A. Šaporini seitsmekümnenda sünnipäevaga ja märkides tema väljapaistvaid teeneid nõukogude muusikakunsti alal, autasustada Juri Aleksandrovitš Šaporinit Lenini ordeniga.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees K. VOROŠILOV

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär M. GEORGADZE

27. detsembril 1957

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

sm. A. Kipperile Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse andmisest

Väljapaistvate teenete eest teaduslikus töös ja teadusliku kaadri ettevalmistamisel anda Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemikule Aksel Jaan p. Kipperile Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRUNDEL

Tallinn, 28. detsembril 1957

Festivali laureaate

Üleliidulise muusikateatrite festivali žürii otsusel anti festivali diplom järgmistele teatritele.

ESIMESE JÄRGU DIPLOM

NSV Liidu Riiklik Akadeemiline Suur Teater — T. Hrennikovi ooper «Ema» ja V. Šebalini ooper «Tõrksa taltsutus».

Leningradi S. M. Kirovi nim. Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater — T. Hrennikovi «Ema» ja S. Prokofjevi ballett «Kivliilil».

Moskva K. S. Stanislavski ja V. I. Nemirovitš-Dantšenko nim. Muusikateater — S. Prokofjevi ooper «Sõda ja rahu» ja K. Moltšanovi ooper «Kolt».

Kiievi T. Ševtšenko nim. Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater — G. Maiboroda ooper «Milana» ja S. Prokofjevi «Sõda ja rahu».

Leedu NSV Riiklik Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater — K. Klova ooper «Pilenai» ja J. Indra ballett «Audrone».

Armeenia A. Spendiarovi nim. Riiklik Ooperi- ja Balletiteater — A. Babajevi ooper «Artsvaberd» ja E. Oganesjani ballett «Marmar».

Eesti NSV Riiklik Akadeemiline Teater «Estonia» — G. Ernesaksa ooper «Tuleristsed» ja A. Glazunovi ballett «Raimonda».

Permi Ooperi- ja Balletiteater — A. Spadavekkia ooper «Klin» ja D. Tolstoi ooper «Maskeraad».

Kirgiisi Ooperi- ja Balletiteater — S. Rjauzovi ooper «Ak-Sumkar», Tšaikovski ooper «Opritšnik», V. Vlassovi ja V. Fere ballett «Anar».

Moskva Operetiteater — D. Kabalevski «Kevad laulab» ja J. Miljutini «Clanita suudlus».

Sverdlovski Muusikaline Komöödia Teater — K. Katsmani «Mark-Beregovik» ja E. Kemeni «Kuskil lõunas».

Odessa Muusikaline Komöödia Teater — G. Dendriko «Andke laulule voli» ja O. Sandleri «Kinkige kallimale tulpe».

TEISE JÄRGU DIPLOMI SAID

Leningradi Väike Ooperiteater, Tšeljabinski Ooperi- ja Balletiteater, Moldaavia Riiklik Ooperi- ja Balletiteater.

Žürii otsusel anti paljudele premeeritud etendustest osavõtnud teatritegelastele üleliidulise muusikateatrite festivali laureaadi diplom. Festivali laureaadi diplomi omandasid ka RAT «Estonia» jõud — M. Kodanipork, T. Kuusik, K. Ird A. Leis, V. Pärl, T. Randviir, K. Raudsepp, E. Renter, I. Trillijärv, V. Haas, V. Järvi.

Muusikalistest kollektiividest said esimese järgu diplomi:

NSV Liidu Riiklik Sümfoonialorkester.
Moskva Riikliku Filharmoonia Sümfoonialorkester.
Üleliidulise Raadio Suur Sümfoonialorkester.
Leningradi Riikliku Filharmoonia Sümfoonialorkester.
Leningradi Filharmoonia Sümfoonialorkester.
Sverdlovski Filharmoonia Sümfoonialorkester.
Eesti Raadio Sümfoonialorkester.
Läti Raadio Sümfoonialorkester.
Ukraina Riiklik Sümfoonialorkester.
Valgevene Riikliku Filharmoonia Sümfoonialorkester.
Armeenia Riiklik Sümfoonialorkester.
Moskva Kammerorkester.
NSV Liidu Riiklik Akadeemiline Vene Koor.
M. I. Glinka nim. Leningradi Riiklik Akadeemiline Kapell.
Moskva Oblasti Filharmoonia Koor.
Tuula Riiklik Koor.
Eesti Riiklik Akadeemiline Meeskoor.
Läti NSV Riiklik Akadeemiline Koor.
Valgevene NSV Riiklik Akadeemiline Kapell.
Pjatnitski-nim. Riiklik Vene Rahvakoor.
Volga Rahvakoor.
Riiklik Põhja-Vene Rahvakoor.
Omski Vene Rahvakoor.
Riiklik Ukraina Rahvakoor.
A. Aleksandrovi nim. Nõukogude Armee Laulu- ja Tantsuansambel.
Kabardiini-Balkaari Laulu- ja Tantsuansambel.
Leedu NSV Riiklik Laulu- ja Tantsuansambel.
Armeenia Riikliku Filharmoonia Rahvalaulu- ja Tantsuansambel.
N. Ossipovi nim. Riiklik Vene Rahvapilliorkester.
V. V. Andrejevi nim. Leningradi Raadio Vene Rahvapilliorkester.
Ukraina Riiklik Banduristide Kapell.
Valgevene Riiklik Rahvapilliorkester.
Ukraina Riiklik Tantsuansambel.
Gruusia NSV Riiklik Rahvatantsuansambel.
Beethoveni nim. Riiklik Kvartett.
Komitase nim. Riiklik Kvartett.
NSV Liidu Suure Teatri Kvartett.
Gruusia NSV Riiklik Kvartett.
Borodini-nim. Riiklik Kvartett.
Leningradi Riikliku Filharmoonia Kvartett.
Aserbaidžaani NSV Riiklik Kvartett.
Leedu Filharmoonia Kvartett.

Festivali laureaadi diplomi omandasid eesti muusikutest R. Matsov, S. Prohhorov ja G. Ernesaks.

Teise järgu diplomiga autasustati 17 muusikakollektiivi.

Rahvusvaheliste Lenini preemiate „Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel" komitees

5. ja 11. novembril 1957 toimusid akadeemik D. V. Skobeltsöni eesistumisel rahvusvaheliste Lenini preemiate «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» komitee istungid.

Komitee arutas läbi rahvusvaheliste Lenini preemiate määramise ettepanekud ja võttis vastu otsuse selles küsimuses.

Järgnevalt on avaldatud komitee otsus 1956. aasta rahvusvaheliste Lenini preemiate «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» määramise kohta.

Tšandrasekhara Venkata Raman

Emmanuel d'Astier de la Vigerie

Maria Rosa Oliver

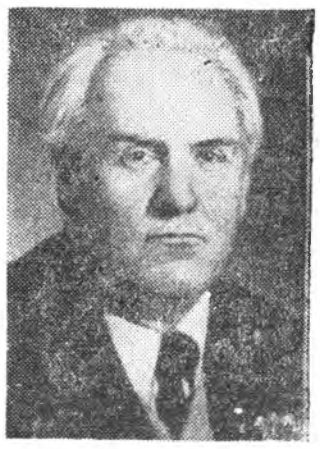

Nikolai Semjonovitš Tihhonov

Rahvusvaheliste Lenini preemiate „Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel" määramisest 1956. aasta eest

Rahvusvaheliste Lenini preemiate «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» komitee otsus 11. novembrist 1957

Väljapaistvate teenete eest võitluses rahu säilitamise ja kindlustamise eest määrata rahvusvahelised Lenini preemiad «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» järgmistele isikutele:

Tšandrasekhara Venkata Ramanile — füüsikateadlasele, India Teaduste Akadeemia presidendile

Emmanuel d'Astier de la Vigerielele — ühiskonnategelasele, Ülemaailmse Rahunõukogu aseesimehele (Prantsusmaa)

Maria Rosa Oliverille — kirjanikule ja ühiskonnategelasele, Ülemaailmse Rahunõukogu liikmele (Argentiina)

Nikolai Semjonovitš Tihhonovile — kirjanikule, Nõukogude Rahukaitsekomitee esimehele (NSV Liit)

Udakendavala Saranankara Therole — budhausu vaimulikule (Tseilon)

Danilo Dolcile — kirjanikule ja ühiskonnategelasele (Itaalia)

Heinrich Brandweinerile — Grazi Ülikooli rahvusvahelise ja kirikuõiguse professorile (Austria)

Komitee esimees
Dmitri Skobeltsön

Komitee esimehe asetäitjad:
Go Mo-Žo
Louis Aragon

Komitee liikmed:
Grigori Aleksandrov
John Bernal
Jan Dembowski
Anna Seghers
Pablo Neruda
Mihai Sadoveanu
Sahib Sing Sokhei
Ilja Ehrenburg

Udakendavala Saranankara Thero

Danilo Dolci

Heinrich Brandweiner

Pisut uusaasta juttu

Alt üles

J. Raudsepp,
skulptor, Eesti NSV Kunstnike Liidu juhatuse liige

«Mida teie peate möödunud aasta kunstielus kõige tähendusväärsemaks?»

«Kõigepealt suurt loomingulist indu, mis kasvas seoses Oktoobrirevolutsiooni 40-nda aastapäevaga Juubeli eel anti kunstnikele palju tellimusi, sõlmiti vastavad lepingud ning tulemuseks oli enneolematult suur arv sisukaid kompositsioone. Mind kui skulptorit rõõmustas eriliselt ulatuslik kava seoses monumentidega, mis seatakse üles ajaloolis-revolutsiooniliste sündmuste auks ja väljapaistvate isikute mälestamiseks. Nii on Narvas püstitatud V. I. Lenini kuju, mille autoriks on skulptor O. Männi. A. Kaasikul on valmimas Loksale määratud mälestusmärk ristlejale «Pamjat Azova», O. Ehelaiul H. Heidemanni monument Tartusse. G. Pommer töötab Rahumäe kalmistule paigutatava J. Kreuksi monumendi loomisel, R. Haavamägi C. R Jakobsoni kuju juures, mis kaunistab tuntud ühiskonnategelase tegevuspaika Tormat. Vormistamise järgus on monument Suures Isamaasõjas langenud kommunistlikele noortele. Selle asupaigaks on valitud Mäetehnikumi esine väljak Tallinnas. Teatavasti toimus selleks võistlus, kus esikoha väärilisekс tunnistati K. Reiteli kavand. «Estonia» hoone Pärnu maantee poolsele haljasalale on mõeldud uus, 1905. a. sündmusi sümboliseeriv monument. See L. Palutedrel teoksil olev töö asendab senise mälestussamba, mis viiakse revolutsionääride ühishauale Rahumäe kalmistul. On ette nähtud monumendid Irboska ohvritele, üks nende mahalaskmise kohale, teine Tallinna, Pärnu maantee ja Suur-Karja tänava nurgale, 1918. a. võitluses saksa okupantide vastu langenuile Keilasse. Isamaasõja kangelastele Sinimägedesse, Tartu massimõrvade paigale ning veel teisi. Esialgu on mitmed nendest paikadest ära märgitud mälestustahvlitega. Lisaks nimetatuile kaunistavad lähemal ajal vabariigi pealinna meie kirjanike Fr. R. Kreutzwaldi, A Kitzbergi, E Vilde ja A. H. Tammsaare mälestussambad.

Vabariiklikud näitused kahjuks ei kajastanud vajalikult revolutsioonilist teemat, sest selle ulatusliku töö ettevalmistamiseks jäi liiga vähe aega. Kuid nii palju kasu oli ikka, et juubelitähtpäev andis tõuke vastava ainestiku käsitlemiseks. See jätkub ka tuleval aastal.»

«Missugused loomingulised ülesanded ootavad skulptoreid veel?»

«Neid oli palju. Ees seisab suurejooneline spordisuvi. Tänuväärne ainestik skulptorile inimilu ja jõu edasiandmiseks. Juba praegu võib kujurite ateljeedes näha kavandeid korvpallureist, maadlejaist, võimlejaist. Peale selle on välja kuulutatud üleliidulise üritusena näitus «Noorus nõukogude kunstis», millest eesti autorid tingimata ka osa võtavad. Need nooruslikku rõõmu ja hoogu kajastavad tööd on mõeldud lasteparkide, lastekodude, koolide ja muude lasteasutuste ümbruse kaunistamiseks, peamiselt vabas õhus seisvatena Loomulikult on paljudel skulptoritel ka kavatsusi väljaspool üldisi üritusi. Need on väga mitmekesised. Kõige parema ettekujutuse saab nendest loodetavasti eelolevatel näitustel.»

«Milliseid soove on Teil uueks aastaks?»

«Esiteks, et ühiskondliku hoone fassaadil või siseruumis olevaid skulptuure ei loeta mitte arhitektuuriliste liialduste hulka, nagu seda mõned rahandusorganid meil tavatsevad teha. Skulptuur kuulub orgaaniliselt arhitektuuri juurde ning vägivaldne lahutamine pole kummalegi kasuks. Mõne aja pärast kerkivad meil vabariikliku tähtsusega hooned, nagu uus «Vanemuine», Teaduste Akadeemia, esinduslik võõrastemaja, ujula ja teised. Seal ei tohiks puududa skulptuurid, maalid, mosaiigid, mis ehituste kujundust võrratult rikastavad.

Teiseks, et dekoratiivskulptuuri omandaks talle õigusega kuuluva koha. Näiteks Piritale rajatavas rahvapargis kutsub veekogude ja maastiku profiil esile skulptuurilisi lahendusi, mis innustaksid loojat ja rõõmustaksid vaatajat. Skulptuur annaks sobivalt rakendatuna linna ilmele palju juurde Tuleb ainult kahetseda, et linnade peaarhitektide ja kunstnike-skulptorite koostööd pole seni tarvilikuks peetud. Kui väga tähtis oleks kiiremini täita I üleliidulise kunstnike kongressi otsust, mis nõuab linnade peakunstnike ametikoha sisseseadmist. Sellisel viisil laheneksid ka teised linnade peaarhitektide ja kunstnike-nagu reklaam, majade värvus jms

Kolmandaks tahaks surnuaedades näha rohkem ajakohaseid kauneid monumente. Metsakalmistul on üht-teist tehtud. Seal kavatsetakse kultuuritegelaste küngas sobivalt kujundada ning kroonida seda väikese kabeliga, kus saaks talvisel ajal matusetalitusi pidada ja tähtpäevi mälestada. See alga tus ei tohiks aga erandlikuks jääda Surnuaedade kujundusliku kultuuri tõstmine on üldse küsimus, mis väärib senisest suuremat tähelepanu. See on ka üks dekoratiivskulptuuri alasid, kus meil on küllalt tublisid meistreid. Kui oma tegevust alustasin, oli Eestis kõigest 5 skulptorit. nüüd on neid tervelt 50.

«Kõigepealt suurt loomingulist indu, mis kasvas seoses Oktoobrirevolutsiooni 40-nda aastapäevaga Juubeli eel anti kunstnikele palju tellimusi, sõlmiti vastavad lepingud ning tulemuseks oli enneolematult suur arv sisukaid kompositsioone. Mind kui skulptorit rõõmustas eriliselt ulatuslik kava seoses monumentidega, mis seatakse üles ajaloolis-revolutsiooniliste sündmuste auks ja väljapaistvate isikute mälestamiseks. Nii on Narvas püstitatud V. I. Lenini kuju, mille autoriks on skulptor O. Männi. A. Kaasikul on valmimas Loksale määratud mälestusmärk ristlejale «Pamjat Azova», O. Ehelaiul H. Heidemanni monument Tartusse. G. Pommer töötab Rahumäe kalmistule paigutatava J. Kreuksi monumendi loomisel, R. Haavamägi C. R Jakobsoni kuju juures, mis kaunistab tuntud ühiskonnategelase tegevuspaika Tormat. Vormistamise järgus on monument Suures Isamaasõjas langenud kommunistlikele noortele. Selle asupaigaks on valitud Mäetehnikumi esine väljak Tallinnas. Teatavasti toimus selleks võistlus, kus esikoha väärilisekс tunnistati K. Reiteli kavand. «Estonia» hoone Pärnu maantee poolsele haljasalale on mõeldud uus, 1905. a. sündmusi sümboliseeriv monument. See L. Palutedrel teoksil olev töö asendab senise mälestussamba, mis viiakse revolutsionääride ühishauale Rahumäe kalmistul. On ette nähtud monumendid Irboska ohvritele, üks nende mahalaskmise kohale, teine Tallinna, Pärnu maantee ja Suur-Karja tänava nurgale, 1918. a. võitluses saksa okupantide vastu langenuile Keilasse. Isamaasõja kangelastele Sinimägedesse, Tartu massimõrvade paigale ning veel teisi. Esialgu on mitmed nendest paikadest ära märgitud mälestustahvlitega. Lisaks nimetatuile kaunistavad lähemal ajal vabariigi pealinna meie kirjanike Fr. R. Kreutzwaldi, A Kitzbergi, E Vilde ja A. H. Tammsaare mälestussambad.

Vabariiklikud näitused kahjuks ei kajastanud vajalikult revolutsioonilist teemat, sest selle ulatusliku töö ettevalmistamiseks jäi liiga vähe aega. Kuid nii palju kasu oli ikka, et juubelitähtpäev andis tõuke vastava ainestiku käsitlemiseks. See jätkub ka tuleval aastal.»

«Missugused loomingulised ülesanded ootavad skulptoreid veel?»

«Neid oli palju. Ees seisab suurejooneline spordisuvi. Tänuväärne ainestik skulptorile inimilu ja jõu edasiandmiseks. Juba praegu võib kujurite ateljeedes näha kavandeid korvpallureist, maadlejaist, võimlejaist. Peale selle on välja kuulutatud üleliidulise üritusena näitus «Noorus nõukogude kunstis», millest eesti autorid tingimata ka osa võtavad. Need nooruslikku rõõmu ja hoogu kajastavad tööd on mõeldud lasteparkide, lastekodude, koolide ja muude lasteasutuste ümbruse kaunistamiseks, peamiselt vabas õhus seisvatena Loomulikult on paljudel skulptoritel ka kavatsusi väljaspool üldisi üritusi. Need on väga mitmekesised. Kõige parema ettekujutuse saab nendest loodetavasti eelolevatel näitustel.»

«Milliseid soove on Teil uueks aastaks?»

«Esiteks, et ühiskondliku hoone fassaadil või siseruumis olevaid skulptuure ei loeta mitte arhitektuuriliste liialduste hulka, nagu seda mõned rahandusorganid meil tavatsevad teha. Skulptuur kuulub orgaaniliselt arhitektuuri juurde ning vägivaldne lahutamine pole kummalegi kasuks. Mõne aja pärast kerkivad meil vabariikliku tähtsusega hooned, nagu uus «Vanemuine», Teaduste Akadeemia, esinduslik võõrastemaja, ujula ja teised. Seal ei tohiks puududa skulptuurid, maalid, mosaiigid, mis ehituste kujundust võrratult rikastavad.

Teiseks, et dekoratiivskulptuuri omandaks talle õigusega kuuluva koha. Näiteks Piritale rajatavas rahvapargis kutsub veekogude ja maastiku profiil esile skulptuurilisi lahendusi, mis innustaksid loojat ja rõõmustaksid vaatajat. Skulptuur annaks sobivalt rakendatuna linna ilmele palju juurde Tuleb ainult kahetseda, et linnade peaarhitektide ja kunstnike-skulptorite koostööd pole seni tarvilikuks peetud. Kui väga tähtis oleks kiiremini täita I üleliidulise kunstnike kongressi otsust, mis nõuab linnade peakunstnike ametikoha sisseseadmist. Sellisel viisil laheneksid ka teised linnade peaarhitektide ja kunstnike-nagu reklaam, majade värvus jms

Kolmandaks tahaks surnuaedades näha rohkem ajakohaseid kauneid monumente. Metsakalmistul on üht-teist tehtud. Seal kavatsetakse kultuuritegelaste küngas sobivalt kujundada ning kroonida seda väikese kabeliga, kus saaks talvisel ajal matusetalitusi pidada ja tähtpäevi mälestada. See alga tus ei tohiks aga erandlikuks jääda Surnuaedade kujundusliku kultuuri tõstmine on üldse küsimus, mis väärib senisest suuremat tähelepanu. See on ka üks dekoratiivskulptuuri alasid, kus meil on küllalt tublisid meistreid. Kui oma tegevust alustasin, oli Eestis kõigest 5 skulptorit. nüüd on neid tervelt 50.

«Millised olid suurimad elamused arhitektuurivallas 1957. aastal?»

«Möödunud aastal tegelesid meie arhitektid ja ehitajad eelkõige elamutega, mitte aga elamustega. Seevastu mõned aastad tagasi — kui Tartu maanteele ehitati torniga maja — võis kõnelda tõepoolest tallinlastele tekitatud «elamustest». Vististi on aga kõigile kasulikum, kui ehituse alal «elamusi» on vähem, elamuid aga nii palju, et jätkuks kõigile.»

«Kas valminud ehitustest võiks mõnda ka eriliselt esile tõsta?»

«Selle küsimuse vastamisel jääme vist kimpu. Püstitatud on ju üsna palju suuri, igati vastuvõetavaid ja väga vajalikke hooneid. Kuid 1957. aastal käiku antud ehitused projekteeriti juba mitmete aastate eest kurikuulsal «arhitektuuriliste liialduste» perioodil. Ja kuigi neid on hiljem ehituse käigus võimaluste piires püütud suuremal või vähemal määral muuta ajakohasemateks, ei ole siiski veel põhjust neist eriti kiitvalt kõnelda.

Uuemate ja igas mõttes ka värskemate projektide järgi ehitama hakatud hooned on aga alles pooleli ja nendest rääkida oleks ehk veel varajane. Alustatud ehituste projektide järgi otsustades võib aga kindlasti loota, et 1958. aasta lõpul sedalaadi küsimusele vastamine kujuneks juba märksa meeldivamaks toiminguks. Muidugi vaid juhul, kui ehitajad ja ehitusmaterjalide tootjad ei kisu maha neid häid eeldusi, mida uued projektid sisaldavad.

Siiski — individuaalehituste tase tervikuna ei ole meie vabariigis halb. Nende hulgas on suur arv valmisehitatud üheperekonna-elamutest võitnud kõigi meid külastanud kodu- ja välismaiste külaliste üksmeelse tunnustuse».

«Rohkem kunstinäituste põhjalikke analüüse, erialade kaupa, üksikute probleemide valguses. Suuremate näituste ajal igas numbris kas või lühemaidki kirjutusi. Muidugi ka ülevaateid üksikute kunstnike loomingust.»

Elamud ja elamused

M. Port,
Eesti NSV Arhitektide Liidu juhatuse esimees

«Kas ehitamise kvaliteet on viimasel ajal paranenud?»

«Selle küsimuse vastamisel on arhitektid ja ehitajad eri arvamustel. Arhitektide arvates on kvaliteedis märgata — vähemalt viimistlus- ja sanitaartehnilistes töödes — mõningat tagasiminekut. Ehitajad väidavad, et kvaliteet olevat endises headuses, kuid nõudmised seevastu uskumatul kombel tõusnud... Üksmeel valitseb vaid selles osas, et mõningate ehitusmaterjalide kvaliteeti tuleb lugeda täiesti ebarahuldavaks (tellised, katusekivid, klaas, värvid jne.), mille tõttu on võimatu teha eeskujulikku tööd.

Olgu kuidas on — ehituste kvaliteediga praegu rahule jääda ei saa ega tohi. Ei ole ka õige selles osas jätkata liberaalitsemist. Tuletagem meelde kas või äpardust kinoteatri «Sõprus» laega. Ma ei tea täpselt, mitmesaja tuhande rublani ulatus riigile tekitatud kahju, kui summeerime kulutused remondi teostamiseks filmide demonstreerimise katkestamise tagajärjel mitme kuu vältel laekumata jäänud tuludega. Märkimist väärib aga seejuures fakt, et ühtegi otsest süüdlast — praaktöö tegelikku tegijat — vastutusele võetud ei ole (kui mitte arvesse võtta, et mõnedel juhtivatel töötajatel juhiti tähelepanu esinevatele puudustele).

Võrdluseks tuletame meelde, mis juhtuks mõne kaubandusala töötajaga, kui tema juures avastataks näiteks tuhande rubla suurune puudujääk — kuigi ta selle tekkimises isiklikult ei pruugi üldse ollagi süüdlane. Esimesel korral nõutakse talt eneselt kahju tasumist koos administratiivse karistusega, kordusva — kuigi väikese — puudujäägi korral aga ootab vallandamine, keeld kaubandusalal tegutsemiseks, prokurör, juurdlus ja kohus.

Mõlemal juhul tekitatakse riigile kahju. Tuleb vaid imestust avaldada selle üle, et ehitusliku praagiga kümneid ja sadu kordi suurema kahju tekitamisele vaatame veel läbi sõrmede.»

«Milliseid soove on teil uueks aastaks?»

«Soovin kõigepealt toimetusele ja kõigile «Sirbi ja Vasara» lugejatele head uut aastat! Edasi lubage soovida, et kõigil meie elualadel ja eriti ehitusalal kujuneks algav aasta selliseks, kus koerte järgi ületatakse alati ka nende sabad ja kõikidele i-dele pannakse hoolega punktid peale. Et uutel toredatel laiendatud ja sirgendatud magistraalidel (nagu uus Pärnu maantee) kõigele positiivsele jätkuks oleksid ehitatud ka hästi kavandatud, meeldivad ja valgustustehniliselt õiged tänavalaternad (mitte aga lihtsalt kuidagi valmis tehtud inetud vanamoelised «lambijalad»). Et igal uuel korteril oleksid ka eeskujulikud aknad ja uksed mõistlike sulustega, otstarbekad sanitaartehnilised seadmed, maitsekas sisustus.

Ja lõpuks — soovime, et «Sirbi ja Vasara» toimetus algaval aastal leiaks senisest suuremal määral mahti ja ruumi ka arhitektuuriala küsimustel mehemoodi sarvist kinnihaaramiseks, leiaks jõudu ja indu ka visaks ning hädavajalikuks võitluseks iga liiki mahajäänud maitse avalduste vastu, kõrge elamis- ning kodukultuuri eest.

TELEGRAMM

MSK/225 382 TX TALLINN PIKK 54
1686 35 20 20 00 KOOPERATSIA SIRP JA VASAR

SOOVIN HEAD UUT AASTAT JA ESIMEST MAID SEST TAGASI
TULEN MAIS PUNKT LOODAN KAASA TUUA LÕPETATUD
NAIDENDI JA RAAMATU MEREST NING ANTARKTIKAST PUNKT
JÄÄ LUMI VALGE VAIKUS PUNKT — SMUUL —

HÄÄL TARTUST

A. Allikvee,
Tartu Muusikakooli õppejõud

Varasemad perioodid meie muusikaelus on leidnud jäädvustamist perioodilises trükisõnas, oli see siis möödunud sajandi K. A. Hermanni «Laulu ja Mängu leht», kodanlusaegne «Muusikaleht» või esimesel nõukogude korra aastal ilmunud «Teater ja Muusika». Sobiva formaadi tõttu oli neid ajakirju kerge aastakäikude kaupa köita ja säilitada, samuti oli enamikul kaasas noodilisa. On viimane aeg seda head traditsiooni elustada. Kui spordi alal on jõutud nii kaugele, et ajakirja «Kehakultuur» kõrvale 1958. a. tuleb veel «Spordileht», siis peaks olema õigustatud ka nõudmine, et muusikale (või vähemalt muusikale koos teatriga) oleks pühendatud oma ajakiri, sest «Sirp ja Vasar» kogu vabariigi kunsti- ja kultuurielu peegeldajana jääb liiga kitsaks.

Tartlasena soovin Tartu muusikaelu edasist avardumist ja loodan, et sümfooniline muusika kohalike jõududega saab kõigi raskuste kiuste jalad alla ja ka «Vanemuise» noored andekad ooperijõud annavad oma osa kontserdiellu. Samuti ei tohiks Eesti Raadio sümfooniaorkester meie linnast ainult läbi sõita Riia ja Moskva suunas, tartlasi meeles pidamata (nagu see oli käesoleval hooajal).

Veel on üks soov Riiklikule Filharmooniale: kontrollitagu, et külalisinterpreedid (eriti vennasvabariikidest) Tartusse tulles varem väljakuulutatud kava omavoliliselt ei muudaks (tavaliselt armastatakse seda teha nn. «sisulise kergendamise» suunas). Kas tõesti kerge muusika «Ei me ette tea» kampaanialikkus hakkab nakatama ka tõsist muusikat? Pianistid, olgu nad teenelised kunstitegelased või võistluste laureaadid, pidagu meeles, et Beethovenil on peale «Appassionata,» «Pateetilise» ja «Kuupaistesonaadi» veel tervelt 29 küpset sonaati!

Jääb ainus soov: rohkem sihikindlust ja mitmekülgsust kontsertide repertuaari valikul!

Mustad memuaarid

Aastate jooksul on eesti pagulaskirjastused agaralt ametis igasuguste memuaaride väljaandmisega. Emigrantlik ajakirjandus ning muud propagandabrošüürid kilkavad, et vaadake ja imestage — emigratsioonis on memuaarteoste avaldamine ette jõudnud kodanliku Eesti aegadest teoste juurdekasvu tempo mõttes ning kaugelt ületatud Nõukogude Eestis ilmunud memuaaride arv. Arvude — raamatute ja lehekülgede — mõttes on neil tõesti ülekaal (pagulaskirjastuste väljaandel on sõjajärgseil aastail ilmunud üle 30 memuaarteose kogumahuga ligi 10 000 lehekülge). Agarad emigrantlikud kirjamehed on teinud nendest arvudest kõlava järelduse, et «viljakas vaimne looming» olevat «võimalik ainult» paguluses, et «eesti rahva hääleks on pagulaskond» jne. jne. Kuna kirjanduses (nagu muudel aladelgi) ei saa peamiseks pidada üldist mahtu ja koguarvu ega hulka, vaid lähtuda tuleb ikkagi sisust ja kvaliteedist, peatugemgi lähemalt pagulasmemuaaride ja mälestuste s i s u l, eriti aga memuaaride j u h t i v a l toonil, et paremini selgusele jõuda ühtlasi selles, kelle hääl see siis õieti on, mida mõnel pool eesti rahva hääleks kuulutatakse.

Kogu emigrantliku trükisõna ja kirjanduse iseloomulikuks põhitooniks on rahvusliku reetmise ülistamine — alates ajaloolistest romaanidest ja lõpetades memuaaride ning mälestuste avaldamisega suuremate ja väiksemate reeturite ning sõjaroimarite sulest. Me ei taha öelda, et kõik paguluses ilmunud mälestused kuuluvad renegaatliku rämpsu hulka Kultuuriloolise andmestiku seisukohalt on hinnatavaks, sisaldades väärtuslikku ja nauditavat lugemist, näiteks nimeka näitleja Liina Reimani mälestused eesti kutselise teatri ajaloost («Rambivalgus süttib»). Jättes kõrvale natsionalistlikud kontseptsioonid ning paljud muudki väärtõlgendused, annavad kirjandus- ja kultuuriloolasele mõndagi täiendavat (eriti käesoleva sajandi alguse ja selle esimese aastakümne ajajärgu osas) materjali mitmed mälestusraamatud (A. Adsoni, A. Kalda, J. Kõpu, J. Lattiku, H. Visnapuu sulest). Ent mida lähemale kaasajale, seda moonutatumaks muutub kõigi taolistegi raamatute sisu, kuna enamik autoreid astub ikka kaugemale objektiivsest tõest. Selle üheks ja väga oluliseks põhjustajaks on mitmete (võib öelda — enamiku) autorite koostöö saksa fašistlike okupantidega, milline tegevus kuulutati «eesti rahvuslike huvide» eest võitlemiseks, «demokraatia», «läänekultuuri» kaitsmiseks ning nõnda edasi.

Ajaleheartiklis pole võimalik peatuda kõigi paguluses ilmunud memuaarteoste juures. Vaatleksime lähemalt neid memuaarteoseid, mida seni on emigrantlikus trükisõnas k õ i g e e n a m propageeritud ning lugejaile kõige rohkem ja kõige soojemalt soovitatud.

Stokholmis ilmuv emigrantlik «Teataja», deklareerides oma raamatuid pakkuvas kuulutuses, et ta «peab võitlust eesti rahvuslike üldhuvide eest», soovitab juba pikema aja jooksul V. Kravtšenko raamatut «Ma valisin vabaduse», Mannerheimi mälestusi, O. Angeluse «Tuhande valitseja maad», J. Remmelga «Tulist väravat» ning muud taolist. Samu teoseid soovitavad paljudes numbrites New Yorgi emigrantlik «Vaba Eesti Sõna» pealkirja all «Eesti raamat eesti kodusse», Torontos ilmuv «Meie Elu» pakub samuti pikemat aega neid raamatuid «otse talitusest» jne. Emigratsioonis ilmunud nn. eesti ajaloo õpikutes ning muudes väljaannetes tõstetakse kõrgele ning antakse dokumentaalse allikmaterjali väärtus memuaaridele ja mälestustele, mis on seotud «rahvuskangelasteks» kuulutatud sõjaroimarite A. Rebase ja H. Riipalu nimedega. Rootsis tegutseva nn. «Eesti Rahvusfondi» propagandabrošüürides soovitatakse igal «tõsieestlasel» e r i t i huvi tunda nende raamatute vastu, kus käsitletakse Teist maailmasõda ja eesti sõdurit saksa mundris või kirjeldatakse kodumaalt põgenenud reeturite mälestusi.

Juba eespool toodust nähtub, et paguluses on emigrantlike ninameeste poolt «eesti rahvuslike huvide kaitsmine» ning «eesti rahvuslike traditsioonide jätkamine» viidud vahetusse seosesse ja otse samastatud rahvusliku reetmisega ning fašismimeelsusega, selle pooldamise ja kaitsmisega.

Kuigi näiteks Mannerheimi ja Kravtšenko mälestused kuuluvad peaaegu kõige energilisemalt ja kauemat aega propageeritavate teoste hulka, ärgem kulutagem neile palju ruumi. Ütleme vaid niipalju, et Kravtšenko jutustab oma räpases raamatus sellest, kuidas temast sai ukraina rahva reetur. Mannerheimist kõneldi eestikeelses trükisõnas hingesugulusest tuleneva soojusega fašistliku okupatsiooni aastail, eriti aga siis, kui Carl Gustav vabahärra Mannerheimile 1944. a. augustis anti «Führeri ülesandel Tammelehine Raudrist Rüütliristi juurde» («Eesti Sõna» nr. 194, 1944). Laskem siinkohal Mannerheimi kohta sõnakese öelda soomlastel endil: soome progressiivne kirjanik Elvi Sinervo laseb oma suurepärase raamatu «Seltsimees, ära reeda!» peategelasel nimetada Mannerheimi õigustatult «kurjuse, julmuse ja ebaõigluse kehastuseks». Siirdugem teistesse rahvustesse kuuluvate reeturite, sõjaroimarite ja julmurite juurest nende emigrantlike ninameeste poolt soovitatud memuaarteoste ja mälestuste juurde, mille autorid on lähemalt seotud eesti eluga ning kelle käed määritud meie rahva verega. Seega siis — heidame pilgu mustadesse memuaaridesse.

Oskar Angeluse sulest ilmus 1956. aastal üle 350 leheküljeline raamat «Tuhande valitseja maa» («Mälestusi Saksa okupatsiooni ajast 1941—1944»). Seda soovitavad osta ja lugeda kõik emigrantlikud ajalehed üksmeelselt, selle erinevusega, et «Teataja» pakub seda rootsi kroonide, «Meie Elu» — kanada dollarite, «Vaba Eesti Sõna» — ameerika dollarite ning «Võitleja» — Lääne-Saksamaa markade eest. Raamatu autor on meie rahvale tuntud. Me ei kavatse raisata palju ruumi Angeluse kui kodanlusaegse Saksa luure agendi ning hitlerliku okupatsiooni aegse tegelinski tegude iseloomustamiseks. Meenutagem vaid põgusalt üht-teist selle reeturi ja sõjaroimari kuritegude ahelast. Angeluse esimeseks ava-

(Järg 4. lk.)

Elsa Ratassepp — Eesti NSV teeneline kunstnik

Üle neljakümne aasta lavategevust on selja taga RT «Vanemuise» näitlejal Elsa Ratassepal, kellele Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 28. detsembrist 1957 anti Eesti NSV teenelise kunstniku aunimetus.

E. Ratassepp asus «Vanemuises» tööle 1916. aastal ning on selle teatri laval andnud oma loomingu paremiku. Lühemat aega on ta esinenud ka Tallinna Draamateatris ning Rändteatri lavadel. Kogu tema loominguline elu kodanliku korra päevil on olnud võitlus realistliku kunsti eest. Seepärast oli seaduspärane ka tema kaasaminek nõukogude korra kehtestamisel ja tema siirdumine tagalasse Suure Isamaasõja päevil, kus ta oli näitlejaks ERKA draamatrupis. Sõjajärgsel perioodil on Elsa Ratassepp loonud RT «Vanemuise» laval rea meeldejäävaid kujusid, nagu Akulina (M. Gorki «Väikekodanlased»), Sofia Petrovna (B. Lavrenjovi «Murrang»), Maret (A. Jakobsoni «Kaks leeri»), Salme Pedak (Ed. Vilde «Tabamata ime») jt. Oma loomingulise töö, distsipliineeritusega, lavakunstile andumusega on ta eeskujuks teatri noortele.

Esimene suurem esinemine

Hiljuti toimus Maardu Keemiakombinaadi klubis segakoori kontsert. Koori juhatas noor andekas koorijuht Harald Matvel.

Käesolev kontsert oli koorile esimene suurem esinemine, mis andis pildi koori senistest saavutustest.

Kontserdi esimesse ossa kuulusid peamiselt rahvalaulud. Teises osas esitati eesti heliloojate kooriloomingut.

Üldiselt olid kõik laulud hästi tõlgitsetud, selge diktsiooni ja paeluva dünaamikaga. Koorijuht on oma tubli tööga suutnud 70 liikmest luua ühtse tugeva kollektiivi, kes on saavutanud juba üsna hea kunstilise taseme. Edaspidi peaks koor hakkama õppima ka juba raskemaid palasid, kuna tal on selleks kõik eeldused olemas.

Kontserdi lõpus toimus koorivanema Johannes Paberitsi austamine, kes on koorilauluga tegelnud juba 25 aastat.

Kontserdi õnnestumisele aitasid kaasa ka klubi solistid ja naisansambel. Hea esinemise eest premeeris keemiakombinaadi ametiühingukomitee koori rahalise preemiaga. Hea oleks, kui kombinaadi administratsioon aitaks kooril muretseda ühtlase esinemisrõivastuse.

T. TAVETER

LEONID KOGANI KONTSERT

27. detsembril toimus «Estonia» kontserdisaalis üks möödunud aasta märkimisväärsem soolokontsert. Sarjas «Kunstimeistrid liiduvabariikide pealinnadele» esines silmapaistev viiuldaja VNFSV teeneline kunstnik Leonid Kogan. Kontserdi kavas olid Brahmsi sonaat G-duur, Bachi soolosonaat nr. 5, Prokofjevi sonaat f-moll, Šostakovitši neli prelüüdi ja Sarasate «Baski capriccio». Klaveril saatis väga tähelepanelikult Andrei Mõtnik.

Vendade Burmanite *näitus*

Seoses eesti vanema põlve arhitekti ja väljapaistva akvarellisti Karl Burmani 75 a. juubeliga on Tallinna Kunstihoones korraldatud kunstniku loomingust erinäitus. Samades ruumides on eksponeeritud ka teise venna, Paul Burmani tööd, kes suri juba 1934. a. Elades aktiivselt kaasa uutele püüdlustele ja murrangule, mis toimus meie kunstielus käesoleva sajandi alguses, esinesid mõlemad vennad sageli ühiselt tolleaegsetel esimestel eesti kunstinäitustel. Seega on nende loomingu koos esitamine seotud juba vanade traditsioonidega.

Käesolev näitus annab ülevaate Karl Burmani küllaltki pikast loomingulisest teest ja võimaldab teda tundma õppida huvitava ning mitmekülgse kunstnikuna. Karl Burman sündis 1882. a. Sumõ linnas end. Harkovi kubermangus. Hiljem asus ta koos vanematega Tallinna. Kodus soodustati igati vendade Karli ja Pauli kunstilisi huvisid. Pärast õpinguid Moskvas ja hiljem Peterburis Stieglitzi kunstikoolis ning Kunstide Akadeemias, siirdus Karl Burman 1910 a. alatiseks kodumaale. Ühe eesti esimese arhitektina on tema projekteerimistöödel väga suur tähtsus. Nende tööde hulgas on nii elumaju kui ka ühiskondlikke hooneid (maja nr 21 Tatari tänavas Tallinnas, pangahooned Viljandis ja Tartus, Tallinna laululava jm.).

Samaaegselt tegutses Karl Burman maalijana. Juba varasemad tööd lubavad teda lugeda väljapaistvate akvarellistide hulka. 1909. a. teostatud Peterburi vaadetes oskab kunstnik juba meisterlikult edasi anda linnale tüüpilist veidi udust ja niisket atmosfääri, luua ühtlasi kauni pildi Neevast valgustatud sildade ja vees vastupeegelduvate tuledega.

Veelgi huvitavamaks ja isikupärasemaks muutub kunstniku maalimislaad 20-ndate aastate paiku, millal ta teostas pikema välisreisi. Pehmete sinakate toonide asemel ilmuvad intensiivsemad värvid ja pintslitehnika muutub energilisemaks («Königsbergi kalaturg», «Breemeni motiiv», «Lago di Como» jt.). Huvitavalt ühendab kunstnik akvarelltehnikas värvide pehmelt sulavad üleminekud kuivemate ja kindlapiiriliste pintslitõmmetega. Akvarelltehnika õhulist kergust ja läbipaistvust on kunstnik osanud hästi kasutada veidi hiljem teostatud Stokholmi vaates.

Matkal tehtud tööd moodustavad küll väga huvitava osa K. Burmani loomingus, kuid peatähelepanu on ta siiski pühendanud Eesti looduse kujutamisele, loonud maalilisi pilte järvedest, vanadest taluhoonetest ja metsatukkadest. Eriline koht kuulub K. Burmani tööde hulgas Tallinna vaadete suurele seeriale. Tallinna vanalinna on kujutanud väga paljud kunstnikud, kuid K. Burman on neis töödes säilitanud siiski kindlalt isikupärase käsitluslaadi.

Kunstnik pole jäänud peatuma juba kord saavutatud tulemustele. Kuni käesoleva ajani jätkab ta loomingulisi katsetusi ja otsinguid. Ei saa öelda, et kõik neist oleksid täiesti õnnestunud. Teiste töödega võrreldes on kunstiliselt tasemelt märksa nõrgemad katsetused figuraalkompositsiooni ja portree alal. Seevastu viimane Karjala-Soomes teostatud maastike seeria pakub uudseid ja värskeid muljeid ning rikastab veelgi kunstniku senist loomingut.

Kuid näituse üldmuljele oleks kasuks tulnud esitatud tööde veidi rangem valik.

Noorem vend Paul Burman sündis 1888. a. Tema varasemad õpingud Tallinnas on seotud A. Laikmaa ateljeega. Üldiselt on Paul Burmani õpingute käik väga katkendlik. 1907 a. siirdus ta Peterburi Kunstide Akadeemiasse, kus õppis Roubaud' lahingumaali klassis. Peterburist läks kunstnik edasi õppima Strogonovi Kunstikooli Moskvasse, kus ta katsetas graafika alal. Kuid ka sealsed õpingud ei olnud püsivamad. 1911. a. asus ta lühikeseks ajaks Riiga, õppis tuntud pedagoogi ja maastikumaalija V. Purviti juures. Sellele lisandusid veidi hiljem välismaareisid, mille kestel P. Burman külastas ka Pariisi, kus puutus vahetult kokku mitmesuguste uute kunstivooludega.

Kuid erinevatele õpetajatele ja erinevatele mõjutustele ning õppemeetodile vaatamata läks Paul Burman põhiliselt siiski oma teed ning leidis varakult isikupärase väljenduslaadi kunstis. Säärased tööd, nagu «Rannavärava vanad niined», «Raekoja väljak Tallinnas», on teostatud juba kunstnikule omases hoogsas ja rahutus pintslitehnikas ning küllaltki maitsekas heledas koloriidis, mis hiljem tugevalt muutub ja edasi areneb.

Eriti ilmekalt tulevad kunstniku koloristlikud otsingud ja võimed esile tema arvukates lillemaalides. Väga peenetundelises ja maitsekas värvigammas on teostatud maal «Lilled», mis kujutab punaseid ja valgeid tulpe ning puuvilju. Lähemalt vaadates avastame töös terve värvide maailma. Olgu see lihtne lauaplaat, paberiga kaetud lillepotid või tükike sinakas-halli tagaseina, kunstniku pintsli all omandavad kõik esemed erakordse värvirikkuse ja sügava maalilise võlu. Ta oskab kõige peenemaid värvivarjundeid omavahel harmooniliseks tervikuks ühendada. Ja kuigi P. Burmani töödele on omane erakordne värvirikkus, ei mõju ta maalid kunagi kirevatena. Eeskätt üllatavad nad just värvitoonide maitseka vahekorraga. Kunstniku loomingu hilisemal perioodil teostatud «Punased lilled» jätavad tugeva mulje oma värvide suurejoonelise lihtsusega, mis on üles ehitatud peamiselt punase, valge ja mustjaspruuni lakoonilistele kontrastidele. Ka neis põhivärvides on kunstnik osanud leida lõputu hulga nüansse ja varjundeid.

Meie kunstnike-maalijate hulgas puuduvad peaaegu täiesti väljapaistvad animalistid. Paul Burman on selles mõttes teatavaks erandiks. Huvi loomade kujutamise vastu tekkis kunstnikul juba väga varakult. Moskvas õppides või hiljem Pariisis ja Tallinnas viibides kasutas ta kõiki võimalusi loomade joonistamiseks. Vaatamata sellele, et joonistamise oskus ja perspektiivitunne pole mitte alati P. Burmani loomingu kõige tugevamaks küljeks, kujutab ta loomi sageli keerukas rakursis ja liikumises. Hinnatav on nende tööde juures suur värskus ja elavus. Ka loomi kujutades jääb P. Burman eeskätt maalijaks, kes annab nähtu edasi puhtmaaliliste vahenditega, värvivahekordade ja pintslilöökide faktuuri abil. Vabade ja voolavate pintslitõmmetega, mille suund on kohandatud anatoomilisele vormile, iseloomustab ta maalil «Kitsed» hästi loomade kehakuju ja tüüpilisi liigutusi. Samal ajal oskab ta neid meisterlikult siduda ümbritseva maastikuga. Erakordselt tervikliku mulje jätab maal «Veovoorimeeste reed», kus hobused moodustavad lahutamatu osa ümbrusest ja sulavad sellega maaliliselt täiesti kokku. Sama võib öelda ka teise töö, «Hobused regedega» kohta.

Kõige arvukamalt on näitusel Paul Burmani maastikumaale.

Eesti looduse kujutamisel ei näi kunstnik motiive eriti valivat. Peaaegu iga maastikulaiku loeb ta sobivaks maalis edasiandmiseks. Oskus näha ilu kõige lihtsamates ümbritseva elu vormides, oli Burmani loomingu üheks tugevamaks küljeks. Kunstnik näeb kogu elu nagu uue ja värske pilguga. Heinamaa üksikute leppade ja kaskedega, põlluriba esimese lumega ja välja jäänud rõukudega või lagunenud agulimajad — kõik pakub talle võrdselt maalilisi elamusi. Peaaegu kunagi ei kujuta kunstnik suuri avarusi kauge horisondiga, enamikul juhtudel näeme ta töödel lihtsaid suletud motiive Põhja-Eesti tagasihoidlikust loodusest. Ka maastiku osas on Burmani tööd üles ehitatud puhtmaalilistele lahendustele, sageli on isegi liiga vähe tähelepanu pööratud joonistusele ja vormi edasiandmisele. Kujutades maalil «Keila-Joa» küllaltki suurt ühetaolist lehestikumassi, käsitleb kunstnik väga huvitavalt rohelist toonideskaalat ning saavutab üheaegselt suure maalilise ja emotsionaalse väljendusrikkuse.

Paul Burman ei kopeeri kunagi passiivselt loodust, vaid otsib selle kaudu väljendust oma isiklikele tunnetele ja elamustele. Suutmata neid kauem endas hoida, kannab ta värsked muljed rahututte ja närviliste pintslilöökidega lõuendile. Selletõttu on tema loodusetunnetusele omased suur vahetus ja siirus. Erakordse väljendusjõu ja monumentaalse lihtsuse saavutab ta elu viimasel perioodil teostatud maalides, kus kõige lihtsamates maastikumotiivides on tunnetanud looduse suurust. Mitmed P. Burmani maastikud on üles ehitatud keerukatele valguse ja atmosfäärivahekordade jälgimisele ja edasiandmisele. Siia kuuluvad säärased tööd, nagu «Hämarus», «Jõemaastik» jt. Kunstnik oskab meisterlikult edasi anda looduse seisukorda, kus värvid õhtuses hämaruses on kaotanud oma intensiivsuse ja sära ning muutunud läbipaistmatult mustjaks. Siin leiab kunstniku peen värvimeel uudseid, seni kasutamata väljendusvõimalusi.

Suurem osa P. Burmani töid on maalitud küllaltki etüüdlikult. Eriti viimase perioodi maalidel on märgata kärsitu ruttamise jälgi, kus sageli vineeri kollakas toon värvikihist paiguti läbi paistab. Kuid ometi ei mõju Burmani tööd lõpetamata juhuslike visanditena. Peale tervikliku koloristliku lahenduse ja huvitava pintslitehnika on Burmani maalides küllaltki palju kokkuvõtlikku ja üldistavat tõde. Isegi juhul, kui ta kujutab ainult tükki taevast, maad ja paari puud («Suvemaastik»), me võime seal ära tunda Eesti looduse tüüpilisi jooni.

Burmani tööde erakordselt rikas koloriit ja omapärane maalimislaad tõmbavad endale kohe esimesel pilgul tähelepanu, kuid need pole siiski kunstnikul omaette eesmärgiks olnud. Nende kaudu on ta püüdnud võimalikult väljendusrikkamalt edasi anda oma muljeid ümbritsevast elust ja loodusest.

P. Burmani tööd ei leidnud tema elu ajal küllaldast ja teenitud tähelepanu. Sellest tingituna puuduvad kunstniku elu ja loomingu kohta ka ulatuslikumad uurimused. Käesolev näitus on esimeseks tõhusamaks katseks kunstniku töid periodiseerida ja koondada. Ülesanne on küllalt raske, kuna enamik P. Burmani töödest on dateerimata ja laiali paljude eraisikute käes, hulk neist on sõja ajal hävinud või kaduma läinud. Selletõttu ei saa ka kõiki näitusel esitatud töid eranditult kunstniku loomingu paremiku hulka kuuluvateks lugeda.

Näituse heale üldmuljele aitab suurel määral kaasa ka meil harva kasutatav üherealine eksponeerimisviis. Tänu sellele on iga töö üksikult hästi vaadeldav ja pääseb täiel määral mõjule.

Näitus pakub palju uusi muljeid ja mõtteid. Paul Burmani poolt algatatud otsingud maali alal väärivad meie kunstis senisest põhjalikumat tundmaõppimist ja edasiarendamist.

E. Pihlak

KUNSTIDE AKADEEMIA JUUBELI TÄHISTAMINE

Moskvas Suures Teatris toimus NSV Liidu Kunstide Akadeemia 200-ndale aastapäevale pühendatud juubelisessioon. Sel puhul saabus rohkesti õnnitlusi ka välisriikidest. Sessiooni avas NSV Liidu kultuuriminister N. Mihhailov. Ettekandega esines NSV Liidu rahvakunstnik B. Joganson. Seejärel tervitasid Kunstide Akadeemiat partei-, ühiskondlike ja sõjaväeliste organisatsioonide esindajad, Nõukogude kunstnikke tervitasid välisdelegatsioonide liikmed. Koosolijad kiitsid heaks Kunstide Akadeemia juubelisessiooni tervituskirja NLKP Keskkomitee Presiidiumile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule.

Suurte saavutuste eest kujutava kunsti arendamisel, kunstnike ja arhitektide kaadri ettevalmistamisel autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium NSV Liidu Kunstide Akadeemia I. J. Repini nimelist Maalikunsti-, Skulptuuri- ja Arhitektuuriinstituuti ning NSV Liidu Kunstide Akadeemia V. I. Surikovi nimelist Moskva Riiklikku Kunstiinstituuti Tööpunalipu ordeniga.

„Hoffmanni lood"

Vana-aasta viimase lavastusena esietendus «Estonias» J. Offenbachi fantastiline ooper «Hoffmanni lood». Lavastus P. Mägilt, dirigent P. Nigula, dekoratsioonid ja kostüümid E. Renterilt. Pildil: II vaatuse stseenis Crespel (O. Raukas), Mirakel (A. Pärn) ja Antonia ema (U. Tauts).

Huvitav eksponaat

● *Hiljuti rikastus Kingissepa Rajoonidevaheline Koduloomuuseum huvitava muuseumiesemega — 1876.—1877. a. Türgi sõja mälestusrätikuga, mille muuseumile annetas «Esimese Mai» kolhoosi liige sm. Annus. Rätik on neljakandiline, valgest siidist punase äärega. Rätiku keskel sõõris on kujutatud Vene—Türgi sõjatanner Euroopa kaardi taustal, ülemisel äärel Konstantinoopoli vaade, külgedel Vene ja Türgi valitsejate portreed, all — mitmesugused relvad. Eestisse on rätik sattunud Ukrainast, kus see tõenäoliselt on valmistatud. Lähemal ajal paigutatakse rätik ajaloo ekspositsiooni.*

Mustad memuaarid

(Algus 3. lk.)

likuks väljaastumiseks oli Hitleri kuulutamine Eestimaa päästjaks ning sellele suurimale massimõrvade organiseerijale tänu avaldamine «eesti rahva nimel» juba 25. okt. 1941. a. ilmunud «Linna Teatajas»; edasi tegutses Angelus nn. omavalitsuse direktorina, kelle juhtimise all oli politsei ja fašistlik omakaitse; selle ameti peal olles andis Angelus hitlerlastele suurt abi eesti majanduse laostamisel, kümnete tuhandete inimeste hävitamisel, tuhandete eestlaste kihutamisel sõtta ja surma Hitleri huvide eest. Peamised paarishärjad hitlerliku propaganda- ja tapavankri ees olid ju Mäe ja Angelus, kellede kui «eestlaste» kaudu teostasid saksa fašistid oma poliitikat, vägivalda ja mõrvu. Nad täitsid oma reeturi- ja mõrvariülesannet saksa okupatsiooni kokkuvarisemiseni. Näiteks 1942. aasta veebruaris (olgu see ainult üks paljudest näidetest) pidas Angelus vägeva kõne Hitlerilt endalt laenatud teemal: «Jumal on tugevate pataljonidega» ning trükkis selle ära ajalehes («Eesti Sõna» nr. 37 — 1942), kus hitlerliku satraabi SA obergruppenführeri Litzmanni mustri ja suuseade kombel sõideldi eesti rahvast loiduse pärast ning püüti iga hinna eest tõestada, et saksa fašistid ei rõhu eestlasi. Teine näide. Nõukogude Eesti vabastamise eelõhtul, 16. augustil 1944 ilmus fašistlikus «Eesti Sõnas» määrus «väejooksikute, ülevaatustest või kaitseteenistusest kõrvalehoidjate ning nende abistajate varanduse konfiskeerimise kohta». Määrusele kirjutas alla H. Mäe, konfiskeeritud varanduse valitsejaks määrati Angelus. See määrus haaras kõige laiemaid hulki: ta käis kõigi nende eesti patriootide kohta, kes hoidsid eemale Hitleri teenistusse ning fašismi ohvriks sattumise eest, ning ohustas nende abistajaid, s. t. sõna tõsises mõttes kogu eesti rahvast. Onneks ei läinud Mäel ja Angelusel korda seda määrust kuigi kaua teostada: kuu aja pärast pühkis Nõukogude armee, sealhulgas ka Eesti rahvuskorpus, fašistlikud väed koos mäede ja angelustega maalt välja.

Mis aga juhtus nüüd, üle kümne aasta pärast seda ja pärast sõda? Oma memuaarides kuulutab Angelus enda saksa okupantide v a s t a s e k s! Ta kirjutab sõnasõnalt, et tema, Angelus, olevat pidanud «võitlust saksa okupatsioonivõimudega Eesti huvide kaitseks» (!!). Fašistist Angelusest on saanud emigratsioonis taas tehtud mees ning «demokraatia» eest võitleja. Kommentaarid Angeluse raamatule on liigsed. Märkida tahaks ainult ühte — seesugune fašistide ja sõjaroimarite «ümbersündimine» demokraatideks näitab selgesti, et emigrantide demokraatia- ja rahvusluseloosungi ning fašismi vahel on ainult sõnaline, väljenduslik erinevus, sisu aga jääb pigimustaks reaktsiooniks.

Angeluse mälestused on ilmunud ja heaks kiidetud emigrantlikus ajakirjanduses. Praegu aga ennustab emigrantlik ajakirjandus ka teise silmapaistva reeturi ja sõjaroimari — Hjalmar Mäe enda mälestuste avaldamist. Toronto «Meie Elu» (nr. 37 — 1957) annab vaimustatult kahel veerul suure pealkirja all («Endine Eesti Omavalitsuse juht kirjutab mälestusi») edasi üle 4 tunni kestnud intervjuu H. Mäega, millest selgub, et Mäe on olnud vahepeal «ameeriklaste teenistuses idaküsimuste asjatundjana» (!), esinenud Austrias hulga ettekannetega «peamiselt kinnistel koosolekutel» (muide, ega Ungari mässu nii väga avalikult ette ei valmistatud!) ning nüüd — kirjutab memuaare. Ega's midagi — näib, et emigrantlik memuaarkirjandus rikastub jälle ühe «väärteosega», mis aitab suurendada pagulasmemuaaride «üleolekut» Nõukogude Eesti omadest! Kahtlemata aitab Mäe memuaaride kirjutamine (millega Mäe lubanud jõuluks maha saada) ning selle musta töö propageerimine jõuda ikka selgemale veendumusele, et emigratsioonis on rahvuslik reetmine moes ja hinnatav: truud Hitleri sulased on asunud nüüd ameeriklastest sõjaõhutajate teenistusse. Reeturite vaimusugulus «rahvusluse» lipu all aga ilmneb ikka selgemal kujul: Mäed ülistava «Meie Elu» toimetuses istuvad ju fašistliku okupatsiooni aja tegelinskid E. Kareda ja E. Salurand, kes teritavad hoolega sulge, et olla valmis veel võimsamaid täisregistreid peale panema siis, kui Mäe oma memuaarid ilmutab.

Usna ulatuslikult ja hoolega propageeritakse emigrantlikus trükisõnas Rebase ja Riipaluga seotud mälestusi. Ega needki kaks pole meie rahva hulgas päris tundmatud. Praegu neid nimetatakse emigrantlikes väljaandeis härradeks kolonelideks, keda tänatakse paljude teoste koostamisel ilmutatud «otsustava kaasabi» eest; nad on mitme emigrantliku ajalehe toimetusliikmed (Inglismaal ja Lääne-Saksamaal) ning esindavad mitmeid pagulasorganisatsioone. Rebase ja Riipalu eksistentsis pole vaja kahelda, kuid kolonel Rebast ega kolonel Riipalu pole olemas — on vaid kaks hitlerlikku obersturmbannführeri «auastet» omavat reeturit ning karjeristi. Rebane ajas selga hitlerliku mundri ning Venemaal «Eestimaa eest» ja Hitleri huvides võideldes, tegelikult eesti meeste hukkamist organiseerides teenis välja obersturmbannführeri nime ja mitu risti. Riipalu karjäär on sarnane Rebase omaga. Kodanliku Eesti armee nooremleitnandina Hitleri poole üle jooksnud Riipalu tegi seal karjääri. Nagu märgib okupatsiooniaegne ajakirjandus, Saksa fašistlike vägede «tagasitõmbumise teede» kaitsmise eest peetavad «lahingud olid need, mis tõid sturmbannführer Riipalule isikliku õnnesoovi SS-riiklikult juhilt Himmlerilt ning ülenduse auastmes obersturmbannführeriks ja Rüütliristi Suure-Saksamaa juhi poolt» («Eesti Sõna» nr. 207 — 1944. a.). Loodame, et Himmleri ja Hitleri tunnustus ei vaja kommentaare — eesti rahva huvide kaitsmise eest oma tunnustust niisugused ülemroimarid ei jaganud. Nüüd aga ajavad Rebane ja Riipalu edasi «eesti asju» emigratsioonis, neile kuulub kogu emigrantliku ladviku, organisatsioonide ja «ajalooteaduse» toetus, kuna kõik need nii ühisel nõul nimetavad ja peavad hitlerlikke karjeriste ja roimareid rahvuskangelasteks.

Muide — obersturmbannführer Riipalu on suuremate «kirjanduslike kalduvustega» kui obersturmbannführer Rebane. Esimene esineb ajakirjanduses rohkem, on avaldanud oma mälestused oma enda nime all («Kui võideldi kodupinna (!) eest», London, 1951, Rebase jaoks kirjutas keegi Jürissaar mälestused, mis ilmusid samal aastal Göteborgis), kasutab ise enda artiklite all tiitlit «Eesti sõjakangelane», pöördub üsna tihti noorte poole, kasutab muinaskangelase Lembitu nime ning võltsib rahvaluulet ja «Kalevipoega» oma reeturitööle patriootliku sildi andmiseks Toronto «Meie Elus», Lääne-Saksamaa «Võitlejas» ja mujal.

Obersturmbannführeri astmeni ei jõudnud Hitleri armees Jüri Remmelgas ega Agu Kask, kelle «teoseid» kui «eriti vajalikke raamatuid kodumaal elavate eestlaste jaoks» eraldi nimetatakse, kuna nende mälestused, nagu öeldakse ühes nn. Eesti Rahvusfondi brošüüris, «otseselt puudutavad meie kodumaad». Tõepoolest — nende teosed puudutavad meie kodumaad, kuid neil pole ühist meie rahva elu ja võitlusega. Teise maailmasõja aegadel; need raamatud lihtsalt solvavad meie rahvast ning on üldse häbiväärseks nähtuseks eestikeelse trükisõna ajaloos.

Võidakse jagada erinevaid poliitilisi tõekspidamisi, olla piiskop või lugeda ateistlikke loenguid, olla sotsialist või ettevõtja, kuid kui tegemist on a u s a i n i m e s e g a, siis on võimatu mitte tunnistada, et fašismi üle võidu saavutamine Teises maailmasõjas on määratu suur maailma-ajalooline teene, milles Nõukogude Liidu rahvaste kangelaslikkus etendas peaosa. Võidi ka sattuda valepropaganda võrku või saada mobiliseeritud sõtta fašistlikku Saksamaa armeesse, nagu seda juhtus paljude meie kaasmaalastega. Kuid emigrantlikus ajakirjanduses ning eespool nimetatud autorite teostes ei taheta tunnistada neid tõsiasju, vaid silmi kinni pigistades püütakse näidata sõdimist hitlerlike vägede poolel ei millegi muuna kui lausa vabatahtlikkusena ning kangelasteona. Niisugune suund, taotlus ja tendents tingibki selle, et need raamatud on võltsid, vastuolus kõigi au-

Mida arvate Teie?

Kuna selja taha on jälle jäänud aasta töö, pöördub «Sirbi ja Vasara» toimetus järjekordselt Teie poole, lugeja, et saada Teilt hinnanguid ja soove ajalehe sisu ja ilme kohta. Seepärast palume Teid meile kirja teel vastata järgmistele küsimustele:

1. Missuguseid kirjutusi ja ülestõstetud probleeme ajalehes «Sirp ja Vasar» 1957. aasta jooksul peate Te kõige paremaks või vajalikumaks ja mispärast?

2. Missuguseid küsimusi või alasid on Teie arvates puudutamata jäetud või millele on vähe tähelepanu pööratud?

3. Missuguseid kirjutusi peate Te ebahuvitavateks või ülearusteks meie ajalehes ja miks?

4. Missuguseid soove ja ettepanekuid on Teil meie ajalehele edasiseks tööks, eriti, millele tuleks senisest rohkem tähelepanu pöörata?

Kirjale märkige juurde nimi ja aadress, samuti elukutse ja vanus, et toimetusel oleks ülevaade võimalikult mitmesuguste huvidega lugejate soovidest.

Uue kirjandusõpiku maketi arutelu

Praegu keskkoolis kasutusel olev eesti kirjanduse ajalugu, mille koostas Keele ja Kirjanduse Instituudi kollektiiv, on liiga laiahaardeline, õpilaste vaimse arenemise taset ülehindav ja publitsistlik-poleemilise käsitluslaadiga, mistõttu see ei rahulda õpikuna. Selletõttu koostasid Ü. Tedre ja K. Mihkla Eesti NSV Haridusministeeriumi ülesandel üksnes keskkooli programmist lähtuva, 8.—9. klassile määratud eesti kirjanduse ajaloo õpiku maketi. 27. dets. korraldas Eesti NSV Haridusministeerium maketi arutelu vabariigi paljude keskkoolide eesti kirjanduse õpetajate ja kirjandusteadlaste osavõtul.

Peaaegu üksmeelselt leiti, et maketi autorite töö on põhiliselt korda läinud ja on tehtud samm edasi keskkoolile sobiva kirjandusõpiku koostamisel. Ühtaegu märgiti, et uus õpik ei muuda praegu kasutusel olevat koolitöös sugugi ülearuseks, vaid see jääb õpetajatele ja õpilastele vajalikuks teatmeteoseks.

Puudu aga polnud ka kriitilistest märkustest. Need osutusid võrdlemisi lahkuminevaiks õpiku mahu küsimuses. Uue õpiku maht kujuneb tublisti väiksemaks senistest ja, kuigi mõni sõnavõtja leidis, et materjali kokkutõmbamisega on liiale mindud, jäi siiski domineerima seisukoht, et arvestades keskkooli õpikute ülisuurt üldmahtu (11220 lehekülgel) on igasugune liialdamine kurjast.

Ehkki õpiku maketi stiil hinnati üldiselt õpilastele vastuvõetavaks, leidis mitu sõnavõtjat, et eriti kirjanike elulood (Koidula, Peterson) on antud liiga kuivalt, faktide loeteluna. Elva Keskkooli õpetaja sm Toim tõendas, et metoodiliselt pole materjal veel täiesti läbi mõeldud. Korduvalt oli juttu faktiliste eksimuste rohkusest, mille poolest makett senistest õpikutest pole kaugemale saanud. Sealjuures on autorid vähe kasutanud uurimuste värskemaid andmeid. Palju ebatäpsusi ning vaieldavusi esineb ka definitsioonides.

Tallinna Pedagoogilise Instituudi õppejõud sm. Raielo märkis, et puhuti lööb maketis läbi autorite objektivistlik suhtumine. Ajaloolised sissejuhatused ülevaateartiklite ees on jäänud isoleerituks antud ajavahemiku kirjanduslikust elust, teostest jne. Suhtumises talurahvasse on ühele pulgale seatud Wilde, Hupel, Masing ja Kreutzwald. Bergmanni kohta antakse ülistav hinnang paari luuletuse põhjal, jättes kõrvale ta loomingu ja tegevuse tervikuna. Sm. Raielo leidis ühtlasi, et õpiku maketis püsib vana viga — peaaegu kõiki autoreid ja teoseid hinnatakse ülivõrrete abil. Seda etteheidet toetas Viljandi II Keskkooli õpetaja sm. Peterson. Praegu käsitletakse näiteks A. Saali ajaloolisi jutte ja Bornhöhe «Vürst Gabrieli» kõrge kunstiväärtusega teostena. Taoline kirjanduse tänapäeva taset ignoreeriv lähenemine mineviku kirjandusele ei soodusta õpilastes kirjandusliku hindamisvõime kujunemist.

Kõigi arutlusest osavõtjate ühiseks otsuseks jäi, et maketi arutelu andis palju väärtuslikku ning soodustab koolile sta biilse kirjandusõpiku loomist.

Kunstnike Liidu juhatuse pleenum

26 detsembril lõppes NSVL Kunstnike Liidu juhatuse pleenum, mis kestis neli päeva. Pleenumil kuulati ära liidu sekretäri D. Suslovi informatsioon Vene NFSV Kunstnike Liidu organiseerimiskomitee moodustamisest ja ettekanne NSVL Kunstnike Liidu 1958. aasta tööplaanist. Arutati ka NSV Liidu Kunstifondi 1958. aasta tööplaani, Kunstnike Liidu ühtse liikmekaardi väljaandmise korra kava ja kunstinõukogude põhimäärust.

Pleenumist osavõtjad märkisid, et Venemaa Föderatsiooni kunstnike koondamine ühte liitu on niihästi suure praktilise kui ka poliitilise tähtsusega. Tuleval aastal kutsutakse kokku Vene NFSV kunstnike esimene kongress.

Pleenumil kinnitati NSVL Kunstnike Liidu ulatuslik tegevusplaan 1958. aastaks, mis näeb ette rea vabariikidevaheliste loominguliste konverentside korraldamist, nõupidamisi linnade monumentaalse ja dekoratiivse kujundamise küsimustes, loomingulise tegevuse arendamist juveelikunsti alal, Taga-Kaukaasia vabariikide noorte kunstnike konverentsi korraldamist Tbilisis ning samasuguse konverentsi kokkukutsumist Kiievis — Ukraina, Valgevene ja Moldaavia kunstnike osavõtul. Arutati ka arhitektide ülemaailmsest kongressist osavõtmise küsimust, kinokunstnike nõupidamise organiseerimist.

Noorte kirjanike kasvatamine

nõuab püsivat hoolt

Kirjanduslik järelkasvu küsimus püsib juba pikemat aega teravalt päevakorral. Seda arutas 27. detsembril oma lahtisel koosolekul ka Eesti NSV Kirjanike Liidu partei-algorganisatsioon. Ettekannetega noorte prosaistide ja luuletajate viimase aja loomingust esinesid E. Männik ja D. Vaarandi. Rohkesti oli sõnavõtjaid.

Üksmeelselt märgiti noorte kirjanike kasvu viimasel ajal, mis on sündinud nii proosas kui luules. Võib ka öelda, et kirjanduses juba midagi saavutanute arv pole kunagi nii suur olnud kui praegu. Nii eriraamatuina kui ka perioodikas rohkearvuliselt ilmunud noorte tööd on meie kirjandust rikastanud mitte üksnes kvantitatiivselt, vaid ka kvalitatiivselt. Juba tuntumate noorte autorite kõrvale on vahetult viimasel ajal kerkinud uusi nimesid. Sellistena mainiti ettekandjate poolt Kuno Saaremetsa, luuletajaid Helvi Jürissoni, Astrid Pirni, Tõnis Lehtmetsa ja Sven Kreeki.

Noorte prosaistide peamiseks ainevallaks on sotsialistlik ülesehitustöö, kusjuures varemate aastatega võrreldes seda käsitletakse hoopis rohkematest aspektidest, omapärasemalt. Noored teevad julgeid otsinguid, tõid uut värsket tuult meie lühiproosasse. Kõik see, konstateerisid E. Männik ja mitu sõnavõtjat, annab alust uskuda, et mõne aasta möödumisel võime mitmestki praegusest noorest kirjanikust kõnelda kui väljakujunenud, tugevast sõnameistrist.

Kuid täiesti loomulikult ettekandjate ja sõnavõtjate tähelepanu koondus eeskätt neile probleemidele, mis ahendavad noorte juurdevoolu meie kirjandusse, ning puudujääkidele noorte senises loomingus.

Murettekitavalt kõrgeks on tõusnud Kirjanike Liitu vastuvõetavate keskmine iga, ja ka noorte autorite hulgas on tugevalt enamuses inimesed üle kolmekümne aasta. Selle põhjustest mainiti mitmesuguseid. Pole nimetamisväärselt paranenud olukord kirjanduse lähendamisel õpilastele koolides — kirjanduslik järelkasvu kõige loomulikumas taimelavas. Kui näiteks Tartus mõnes keskkoolis püüti hakata välja andma kirjanduslikku ajakirja, ei leitud üheski koolis selleks eeldusi. Teisest küljest näiteks Tallinnas mitmeski keskkoolis on sellise ajakirja väljaandmine täiesti reaalne, kuid hea algatuse elluviimine venib ametkondlikel põhjustel.

Korduvalt tehti juttu sellest, et Kirjanike Liidu ja üksikute kirjanike töö järelkasvuga on puudulik ja käib hooti. Aadu Hint rääkis täiesti õigustatult, et kui Tallinnas elunevad noored autorid on enam-vähem «hoolitsetud», jäävad vabariigi rajoonid peaaegu omapead. Kingissepa rajooni ajalehe «Kommunismi Ehitaja» juures töötav kirjandusring saatis juba kevadel Kirjanike Liidu luulekonsultandile E. Niidule hindamiseks luuletused, kuid siiani pole vastusest kippu ega kõppu. Olgu märgitud, et viimasel ajal on väga mitmetes rajoonides ellu kutsutud kirjandusringid, korraldatud kirjandusvõistlusi, rajooniajalehed, erinevalt vabariiklikest, avaldavad järjekindlalt algajate autorite töid, kuid kogu see töö pole Kirjanike Liidult ja tema koosseisulistelt konsultantidelt süstemaatilist toetust ega abi leidnud. Sellest, et konsultantide töö peab olema aktiivsem, kõneles ka O. Kruus.

P. Kuusberg märkis, et Kirjanike Liit pole järjekindel noorte abistamisel. Noorte autorite almanahhi «Võitlev sõna» V käsikiri arutati läbi, leiti palju puudusi, kuid nende kõrvaldamisega tegelema ei hakatud. Hea, tähelepaneliku suhtumise eeskujuks on viie noore luuletuskogu ilmumisele pidev ning efektiivne kaasaaitamine.

Alatasa kaevatakse, et meil pole noori dramaturge peale kasvamas. M. Talvest kõneles tulemusrikkast tööst olukorra parandamiseks Lätis. Mõned aastad tagasi oli Läti ses osas meist hulga halvemas olukorras, aga Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaks oli kõigil Läti teatreil tuua lavale uus algupärane näidend, enamik neist noorte sulest. «Varem naljatasid läti seltsimehed, et peavad vist meilt mõne noore dramaturgi laenama, kuni ise kasvatavad, aga nüüd peame meie neilt laenama minema...» L. Remmelgas rõhutas, et kuigi Kirjanike Liidu põhikirjas on otsene nõue igale kirjanikule: töötada kirjanduslik järelkasvuga, pole see veel mitmele vanemale kirjanikule südameasjaks saanud. Ta tõi eeskujuks R. Sirge, kes järjekindlalt töötab noorte autoritega. Oma sõnavõtus kõneles R. Sirge põhjustest, mis tema arvates noori kirjandusest eemale tõrjub. Olulisemaks pidas sm. Sirge algajatele esitatavate nõuetega liialdamist.

Palju ning tõsiselt tehti koosolekul juttu neist puudujääkidest ja väärarusaamadest, mis juba suuremat või vähemat tunnustust leidnud noorte autorite loomingus ja üldse kirjanduslikku töösse suhtumises esinevad.

Eeskätt luules on temaatika kitsas, eriti on levinud armastus-looduslüürika, lapsepõlvemälestused. Muidugi, lüürika vaese sugulase ossa seadmine toob üksnes kahju, see avab tee igasugusele luule aseainele, mis sageli osutub mürgiseks. Kuid häda on selles, et noorte armastusluule on ähmane, väiklasevõitu, konkreetse sisuta. Armastusest mitte ei laulda, seda on hakatud mäluma. Loodusluules torkab silma abstraktsus — on looduse tunnusmärgid üldse, mitte aga meie maa, iga paiga loodus.

Ent selle kõrval temaatiline ühekülgsus vaesustab ja nivelleerib noorte luulet. Jääb sageli vajaka tänapäeva elutunnetusest. Mõni autor (O. Kruus, J. Saar on «Käiku lasknud» igivana, kulunud sümboolika ja allegooria, üks või teine noorpoeet arvab, et mida segasem luuletus, seda sügavam. Vaevumata tungida sügavamale kirjanduse olemusse, hakatakse tootma pealiskaudset, iganenud kirjanduslikku ersatsi väikekodanliku maitse laadis, mida esitatakse «oma palgena».

G. Skulski tõstis üles väga olulise küsimuse — vajaduse väärade tendentside mõju alla sattunud noortega seltsimehelikult vestelda, n. ö. nende hinge tungida. Pahatihti meie kirjandusele võõrad vaated on noorele vahendiks «ennast tõsta», «tähelepanu alla sattuda» jne. Siin aitab vaid pidev kasvatustöö. Sama mõtet väljendasid R. Sirge ja P. Kuusberg. Noortele on mõnigi küsimus segane, nende selgitamist ei või aga asendada «üldise kasvatusega», vaid vaja on otsekoheseid, printsipiaalseid vestlusi ja vaidlusi nende küsimuste ümber.

Ent paljudel juhtudel on jutustustes, luuletustes esineva abstraktsuse, vääratuste jms. põhjustajaks mitte mingi võõras mõju, vaid autori saamatus, kultuuritus, lihtsalt andetus, või ka pealiskaudne suhtumine oma töösse. Abstraktselt ning «moodsatel» teemadel on hõlpsam kirjutada. Kirjanduslik töö nõuab suurt andumust ja visadust. Abistama peab, kuid lõviosa tööst jääb ikkagi autori enda teha.

Tunda annab mõnelgi juhul ebaterve suhtumine kriitikasse. Seda väljendas ka H. Väli oma sõnavõtus, kes paljude õigete mõtete kõrval tuli välja väitega, et kriitilised hinnangud pole autorile tähtsad, vaid «hinnaku lugeja». Kuid nagu L. Remmelgas ja A. Hint selle kohta märkisid, on taolise kilbi taha hea varju pugeda väikekodanlikule maitsele orienteerujail. Lugeja pole ühesugune, tema maitset on tarvis kasvatada.

Koosolekul tõsteti üles veel mitmeid üksikküsimusi, esitati ettepanekuid noorte autoritega tehtava töö tõhustamiseks. Nende alusel koostab Kirjanike Liidu juhatus ja parteibüroo koos noorte autorite esindajatega konkreetse ürituste kava.

Tuudur Vettik

60-aastane

Homme saab 60-aastaseks professor Tuudur Vettik, üks meie koorilaulukultuuri silmapaistvamaid esindajaid. T. Vettiku nimi on tihedalt seotud eesti kooride tegevusega; andeka koorijuhina, heliloojana ja pedagoogina on ta etendanud suurt osa eesti muusika arendamisel.

Rohkem kui neljakümne aasta vältel on T. Vettiku taktikepi all kasvanud paljud tublid koorid, raske on leida mõnda koori, kelle repertuaaris poleks laule T. Vettiku sulest, nende laulude üldarv on aukartustäratav: ligi 100 segakoorile, üle 60 meeskoorile, üle 20 lastekoorile ning üle 10 naiskoorile. Peale selle on T. Vettik loonud rohkesti romansse, samuti ka instrumentaalpalu. Viljakas on T. Vettiku pedagoogiline tegevus. Muusikaõpetajana koolides, alates 1940. aastast aga Tallinna Konservatooriumi õppejõuna, on ta kasvatanud noortes armastust muusika vastu, andnud tulevastele koorijuhtidele edasi oma rikkalikke kogemusi. T. Vettik on olnud ka mitmete üldlaulupidude ja laulupäevade üldjuhiks.

Soovime juubilarile edaspidiseks loomingulist indu ning edu kunstipõllul!

Uus novellivõistlus

Eelmiste aastate eeskujul toimub ka 1958. aastal Eesti NSV Kirjanike Liidu ja ajakirja «Looming» ühisel korraldusel novellivõistlus. Võistluse tingimused on üldjoontes endised. Peetakse soovitavaks, et ainevalikul lähtutaks eeskätt aktuaalsetest tänapäeva teemadest ja revolutsioonilise töölisliikumise ainestikust.

Võistlustööde maksimaalseks pikkuseks on 1,5 autoripoognat (60 000 täheruumi). Käsikirjad tuleb esitada masinakirjas kahes eksemplaris, kusjuures tiitellehel peab olema tähendatud autori märgusõna. Ühtlasi peab käsikirjale olema lisatud autori märgusõnaga varustatud kinnine ümbrik andmetega autori ees-, isa- ja perekonnanime ning elukoha kohta.

Võistlustööd tuleb saata ajakirja «Looming» toimetusele Tallinnas, Kohtu tän. 3, hiljemalt 1. maiks 1958. a.

Parimaiks tunnistatud töid premeeritakse järgmiselt:

üks esimene auhind 5 000 rbl.

kaks teist auhinda à 3 000 rbl.

kolm kolmandat auhinda à 2 000 rbl.

Juhul, kui esitatud käsikirjade hulgas ei leidu vastaval arvul vajaliku tasemega teoseid, on žüriil õigus jätta mõni auhind välja andmata või anda ettenähtud üldsumma piirides rohkem üheväärseid auhindu.

Ajakirjal «Looming» on eesõigus avaldada auhinnatud teoseid kehtivate honorarinormide alusel. Samuti on tal õigus analoogilistel tingimustel avaldada ka võistlusel auhindamata jäänud, kuid parandustega avaldamisväärseks tunnistatud teoseid.

(ETA)

„Leningradi süidi"

ettekanne Moskvas

22. detsembril esitati Moskvas Heliülesvõtete Majas uute heliteoste tutvustamise õhtul Eugen Kapi «Leningradi süit» sümfooniaorkestrile. Süidi kandis ette Üleliidulise Raadio orkester Aleksander Gauki juhatusel.

sate inimeste tegevuse ja võitlusega Teise maailmasõja palavatel päevadel. Võltstoon ja võltstendents tuleneb autorite tegevusest ja positsioonist sõja ajal: nad kujutavad oma isiklikku ülejooksiku- ja reeturitegevust üldõigena, rahvale omasena, kuulutades selle «rahvuslike huvide» kaitsmiseks.

Näiteks Jüri Remmelgas. Asjatult soovitavad emigrantlikud ninamehed nii hoolega lugeda tema «Tulist väravat» ja «Kolme kuuske», mis jutustavad «eesti sõduri võitlustest ja elamustest idarindel saksa armees». Nende raamatute autor sai juba küllaltki tuntuks saksa okupante teeniva agara kirjamehena fašistliku okupatsiooni aastail. Fašistlikud «Eesti Sõna» ja «Rindeleht» lausa kubisevad J. Remmelga luuletustest, mälestustest ja «eesti vabatahtliku kirjadest idarindelt», mis ilmusid kas täisnime või «J. R., «J. R-gas», «Jüri O.» või «Jüri R.» all. Meenutagem mõnda nendest materjalidest, mis ongi J. Remmelga eri raamatuina ilmunud «teoste» aluseks. Näiteks 1943. a. oktoobris avaldab J. Remmelgas oma mälestusi sellest, kuidas tã vabatahtlikuna abistas saksa okupantidel vallutada Saare- ja Hiiumaad. Ta kirjutab («Eesti Sõna» 21. okt. 1943, lk 1) sellest, kuidas Saare- ja Hiiumaa langes sakslaste kätte ja [illegible] «mälestused» järgmise lõiguga: «Läksime uutele lahinguväljadele ja võtsime endast mälestuseks Saaremaale ja Hiiumaale vabaduse ja rahu. Ja mis on need muud kui hästivõideldud ja võidetud lahingute õnnistus». Ja saarte rahvas tunnis endal seda fašistlikku õnne ja õnnistust [illegible] kaelasurumise osani kuiks on ka J. Remmelgas üksnes 1941 aastal toime pandud tapmiste tulemusel gestapo ja selle [illegible] — eesti «omakaitse» poolt jäi Saaremaa (suuremaisse) ühishaudadesse 24 000 ohvrit rahulike elanike ja sõjavangi sattunud nõukogude inimeste hulgast. Aga palju hukkus ja hukati pärast, kuni 1944. aastani — see pole veel tänini täielikult selgunud. Pärast kõike seda küsime — mis on ühist J. Remmelga mälestustel elutõega, inimeste, tuhandete inimeste elu ja saatusega? Ei, jääb ainult järele fašistlik «paatos» ning naturalistlik jõhkrus. Võib-olla iseloomustab J. Remmelga loomingulist meetodit kõige paremini üks tema «kiri idarindelt». See on dateeritud 23. veebr. 1942, avaldatud 11. märtsil samal aastal («Eesti Sõnas»). See «kiri» on sündinud pärast Nõukogude vägede võimsat lööki Moskva all. J. Remmelgas seadis oma ülesandeks varjata fašistlike vägede suurt lüüasaamist ning diskrediteerida Nõukogude vägede pealetungi efektiivsust kõiksuguste väljamõeldistega. Toome täielikult selle «kirja» lõpuosa kui näite J. Remmelga «elamustest idarindelt». Ta kirjutab: «Siin on saksa lennu- ja suurtükivägi annud oma parima, ja raske on tagantjärele kujutella, missugust kadrilli siin surm kommunistide keskel tantsis. Mõni kunstnik peaks küll kunagi tulema, eriti niisugusesse paika, ja tulevastele põlvedele jäädvustama sõjasurma naturalismi. Rabade ja soode ja metsanukkade taga aga kõmiseb ja umiseb, langenud punaväelastel hakkavad kuklad, kannad ja küünarnukid lumest välja sulama ning jaanuarikuu lahinguvälja kohal surub otsatuid hakkide ja ronkade parvi.. Kas on linnukesel muret, kust ta saab, mis ta sööb...» Mitte heameelest ega esteetilise naudingu pärast ei toonud me seda pikka ja vastikut tsitaati fašistlikust «kirjandustootest». Tegime seda selleks, et meenutada, kuidas naturalism on liitunud kõige vastikuma inimesevihkamisega. Seesugune ongi J. Remmelga «elamuste» stiil, toon ja laad (jättes siinjuures kõrvale tõsiolude moonutamise küsimuse).

Me võime öelda, et emigrantide ladviku poolt propageeritud mälestuste ja elamusteraamatute autorid on juba varemgi tuntud ning nende «uus» looming vanas vaimus ja laadis ei huvita meie lugejat, nii nagu mürgikarikas või haisev mülgas ei tõmba enda poole ühtki normaalset inimest.

Mustad memuaarid ja mälestused ei ole mingi rahva hääl, vaid on emigrantliku ladviku mandumise tunnistajaiks, milline protsess sai alguse juba ammu enne emigreerumist, siin, fašistlikke okupante teenides. Need teosed on uue sõja õhutajate, uute fašistlike barbarite teenistuses. Meie rahvas ei tunne huvi niisuguste memuaaride vastu. Meil ilmuvad mälestused, memuaarid ning kirjavahetus nendelt inimestelt, kes on kiigutanud meie rahvusliku kultuuri hälli, on võidelnud rahva huvide eest revolutsioonilahingutes. Need on teosed, mis kajastavad meie rahva osa suurtes heitlustes tõelise demokraatia ja sotsialismi eest, fašismi ja igasuguse reaktsiooni vastu. Sellepärast polegi meie kirjandusteosed, sealhulgas ka memuaarid — milline töö on võtmas ikka tõsisemat hoogu — üldse võrreldavad emigrantlike mustade memuaaride rämpsuga. Meil ei ole ega saagi olla midagi nende mälestuste vastu, mis kujutavad möödunut sellisena, nagu ta oli, objektiivselt ja võltsimata, olenemata kohast, kus nad välja antakse. Mustade memuaaride ja nende autorite õige koht aga on ajaloo prügikastis.

E. Sõgel

Loominguliselt konverentsilt

Möödunud laupäeval toimus V. Kingissepa nim. TRA Draamateatris loominguline konverents, kus arutati teatri sisemise töö paremaks muutmise ja organiseerimise küsimusi. Peanäitejuht I. Tammur kõneles «Emotsionaalsusest proovis», V. Panso aga küsimuse teisest poolest — «Intellektuaalsusest proovis». L. Kalmet tõstis oma ettekandes üles noorte kasvuga seotud küsimusi, nagu osade dubleerimine, assistentide töö lavastuste juures, noorsoolavastuste küsimus jne. Kuna konverentsi ettekannete põhiteemad ei olnud kollektiivile teada, siis oli üsna loomulik, et järgnevalt ei vahetatud arvamusi niivõrd proovide emotsionaalsuse ja intellektuaalsuse kui noorte töö ja nende rakendamisega seotud probleemide üle, kuna need erutavad paljude kollektiivi liikmete meeli. Mõttevahetuse käigus võtsid sõna Ed. Tinn, K. Toom, E. Puudist, H. Laur, A. Eskola, R. Aren, A. Lott, I. Taarna, A. Rebane jt. Noorte küsimuses ütlesid näitejuhid aga vähe konkreetset, kuid selle arutamine lubati võtta kunstinõukogu päevakorda. Tuleks soovida, et kunstinõukogus jätkuks näitejuhtidel selle probleemi arutamise; rohkem intellektuaalsust ja vähem «emotsionaalsust».

NALJA JA NAERUGA

Aastal 19...

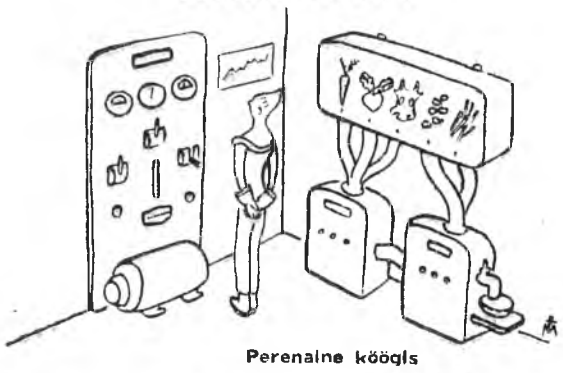

Perenaine kööglis

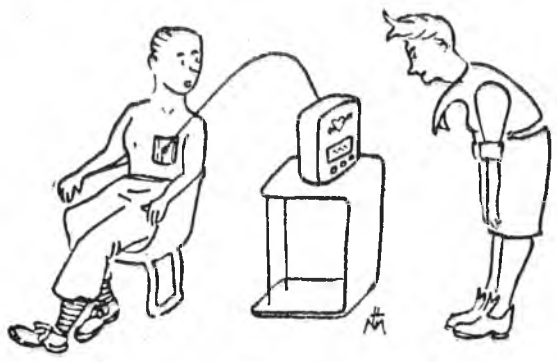

«Nelu Orblita, palun veenduda, et minu tunded on täiesti siirad...»

«Laulge kiireminil Täna õhtul tuleb meil esineda veel Kopenhaagenis, Vladivostokis ja Kairos.»

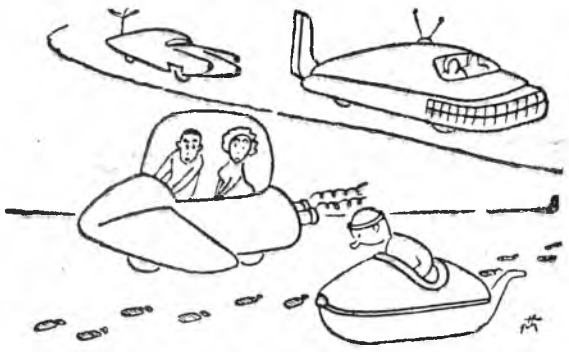

«Sensatsioon!»

«Lugupeetud ostjaskond, nüüd demonstreerime teile viimast moekarjet.»

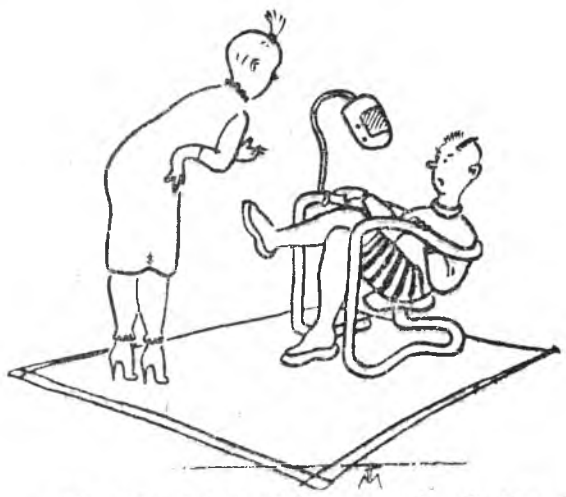

«Muudkui kuulad ajalehte aga seda ei tea, et Marsil jagatakse järjekordseid suvilakruntel»

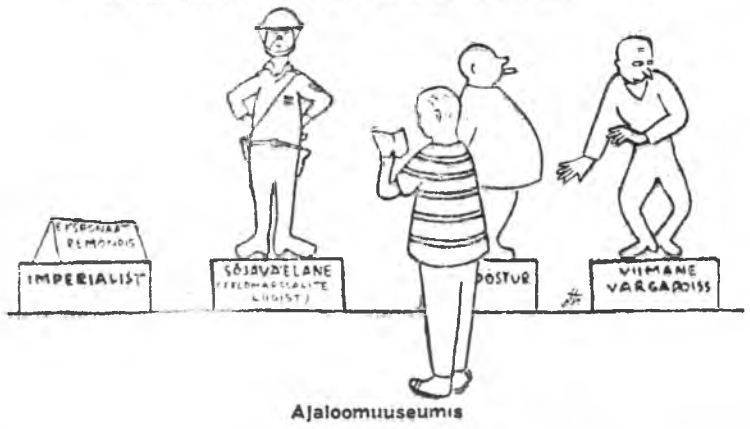

Ajaloomuuseumis

Vana-aasta pihtimus...

Nagu teate, olen publitsistina mõnda aega vaikinud. Ent nüüd, olles äsja tutvunud Olev Jõe artikliga «Loomingus» nr. 11 «Teoreetilist juttu publitsistikast», mis lõpeb sõnadega: «Kas on kellelegi jõukohane tõestada, et kirjanik oma vaikimise eest ei vastuta?» — haaras mu hoiatusest värisema löönud käsi kohe publitsisti sule. Pole hea sattuda vastutustundetute elementide kilda! Kuigi minu vaikimine ajakirjanduses oli tingitud mitte irdunud hoiakust meid kõiki erutavate probleemide suhtes, vaid, hoopis vastupidi, nende kajastamise plaanide grandioossest ulatusest peaaegu kõikide žanride alal, millega iganes tegeleb esteetika. Selline laiaamplituudiline loominguline tulv sai viljastava tõuke Tilde Tossi lakoonilisest deviisist: «Mis sa mängid nende följetonidega, vaat' kus raha alles vedeleb maast!», lükates mulle nina alla ajalehe tollal väljakuulutatud teadaandega tervele võistlusesarjale romaani, näidendi, estraadikavade, kantaatide, estraadimarsi ja koorilaulu alal. Peale selle olin isetegevuse korras harrastanud salaja ka veel stsenareerimist filmimeestele!

Ent kas pole mõistetav, et sellise universaalse ja pingelise loomingulise puhangu realiseerimiseks ühe inimese jõud ei küüni? Pealegi kui tähtpäevad paljude žanride alal on tihedalt üksteise seljas kinni. Abi oleks vajal Kes ulatab mulle abistava käe? Ja ennäe — kollektiivse abistamise kogemuse sain õige pea Tallinna Kinostuudios, kuhu siirdusin vastse kinostsenaariumi loojale omase kõhklusega: kas sobib? Ja pean ütlema, olin otse rabatud sellest vaimustavast suhtumisest, mis sai osaks minu stsenaariumile. Stuudios leidus jalamaid kinematograafia spetsiifika autoriteete, kes, olles andnud mu stsenaariumile ülimalt kõrge hinnangu, asusid teda kohe vastavalt positiivsete-negatiivsete elunähtuste kajastamise kindlale mõõdutundele parandama, kohendama, täiendama, amputeerima, muutma ja viimistlema ning kõike seda hono(ra)ris causa põhimõttel, s. o. — jagada omavahel niihästi loomingulisi rõõme-valusid kui ka honorar. Suhtumine minu stsenaariumisse oli niivõrd heatahtlik, et ka ootamatult ilmnenud piinlik eksitus minu poolt — olin mõistetavas erutuses olles rulli käänanud hoopis Tilde käsikirja kanakasvatusest meil ja mujal —, ei häirinud nende otsust, vaid deklareeriti spetsialistidele omase rahuga: «Pole viga midagi, tooge aga stsenaarium kähku siia, vormistame teidki kaasautoriks!»

Taolise kogemuse tõttu sai minustki veendunud kaasautorluse idee pooldaja igasugustes variantides: olla autor, algautor, kaasautor või ka lihtsalt juhendaja, kes lennult jagab abivajajatele mõne kehtiva tsitaadi või tiraadi, peaasi, et mitte jääda võõrlaseks ega hiljaks väärika panuse andmisega meie kultuuri varasalve. Sest üksinda, nagu öeldud, ma ei oleks suutnud endale võetud kohustusi realiseerida vastavaks tähtajaks.

Ent nii mõnegi žanri alal see kahjuks juhtuski. Keset romaani kondikava viimistlemist äkki meenus mulle kohustus kooriloomingu alal. Mis muud kui — romaan kõigi oma tegelastega laekasse ja kooriloming käsile. See ei näinud olevat kuigi negavõttev protsess: viise peaks leiduma, küllap leidub sõnugi. Aga võta näpust! Ilmnes, et polegi nii kerge leida vajalikke kaasautoreid. Näiteks mõtlesin kombineerida lauluteksti Juhan Liivi sõnadele:

Tulin linnast.
Lumesudu. Tööd ei leidnud endale.

milline tekst pakub oivalisi võimalusi selle kohandamise mõttes (tööd ma leidsin endale) meie pulbitsevale tegelikkusele, ent autor oli kadunud nagu viis vettel

Kuna rohkem värskemaid värsse mu muude värkidega ülekoormatud silmapiirile ei sattunud, loobusin oma loomulikus tagasitõmblikkuses tänapäevaste koorilaulude võistlusest osavõtust. Aga tulemuste väljakuulutamisel taipasin — kahjuks liiga hiljal — oma viga. Selgus, et tänapäevast koorilaulu võib ühtviisi hästi komponeerida igasugusele luuletusele, olgu see Willem Masingu või Erni Hiire oma, sest nagu žürii minu järelevärimise peale kinnitas, on tänapäevasus sügavalt peidus helikeeles ja mitte kuskil mujal. Kogesin sel kombel (mida enesekriitiliselt tunnistan), et minu teadmised kunsti mõningais sfäärides vajavad uuel aastal veel teatavat lihvi, et võiksin täielikult õigustada oma universaalse asjatundja austustväärivat kuulsust.

Et mu kriteeriumid üldiselt ja põhiliselt on vajalikul kõrgusel, selles veendusin, kui kujutava kunsti vallaga tutvust tegin (muide, miks selles vallas üksnes ausammaste võistlusi korraldatakse, millest ma ei saa osa võtta, sest ehitusmaterjal kulub kõik maja ehitamiseks ära!). Viimasel Kunstnike Liidu aasta-aruandenäitusel meeldis paljudele külastajatele kui ka kriitikutele A. Viidalepa maal «Vähipüügil». Ühtlasi aga märkis arvustus õigesti, et mainitud teoses jääb puudu vajalikust tänapäeva elutunnetusest. Mina isiklikult ei suutnud kah kuidagi tajuda, kas vähilkäimine maalil toimub enne 21. juulit 1940 või pärast seda. Milliste vahenditega elamust kindlalt määratletud ajast vaatajasse sugereerida, ei oska ma oma puudulike kogemuste tõttu kunstiloomingu protsessis aimatagi. Kuidagi mingil moel peaks siiski edasi suudetama anda kas või sedagi, et tänapäeva nõukogude noored paremini teavad, kus kivi all vähid peituvad!

Niisiis kujutava kunsti juures, tuleb tunnistada, jääb veel vajaka selgusest, miska kunstnik leiab oma kaemuste ja vaataja vahel täieliku kontakti. Võib-olla peitub viga ka vaatajas eneses — ühe kunstinautija vaist on peenem kui teisel. Toome näite: mainitud Kunstnike Liidu näitusel esinenud R. Sagritsa autoportrees arvas keegi kriitik kohe ära tundvat mändide maalija. Millest? Aga millest muust kui kujutatava näoilmest, mille saladus mingisuguse psüühilise meediumi kaudu imbub sellesse, kellel on vastuvõtlik hing. Siinjuures tekib paratamatult Sagritsast mulje kui tuhande palgega inimesest, virtuooslikust miimist. Sest kui Sagrits maalib kaske, kuuske, leppa, toomingat, pihlakat, paju, õunapuud jne., siis ei saa tal olla näos ju sama ilme kui mändide maalijal. Lausa keeruliseks aga läheks lugu siis, kui Sagrits tahaks autoportreteerida ennast kui segametsa maalijat!

Siin toodud näited illustreerivad vaid üksikuid erandjuhtumeid, kuid on siiski tõenduseks sellest, et meie kujutava kunsti üldine nivoo on veel väga ebaühtlane. Ta ei suuda veel täiel määral rahuldada meie nõudlikku kunstipublikut selles mõttes, et kõik teosed varustaksid kõiki vaatajaid ühesuguse vajaliku elamusega.

Mida ette võtta? Kuidas likvideerida neid tõsiseid puudujääke? Üheks tõhusaks vahendiks võiks olla muidugi žürii omavolitsemisele piiri panemine: pööratagu õige lehl! Ka võiks kunstnikke õhutada isetegevuse korras tegema nahkehistöödega auaadresse, mis oma hea kvaliteediga on leidnud niihästi üleliidulise tunnustuse kui ka läbipääsu viisana komandeeringute taotlemisel.

Kui nüüd kujutava kunsti üldnivoo meid täiel määral ei rahulda, võib saada otse päris šoki, kui asuda analüüsima olukorda meie heliloomingu rindel. Heliloomingus valitseb mõistatuslikul kombel täielik anarhiline kaos. Selline kaos, et on täiesti võimatu selgeks teha, kes on süüdi, autorid või heliloomingu nautijad.

Siin võivad varjatud kujul läbi lipsata võõrad dissonantsid, olgu need siis dogmatism või lõmitamine väikekodanliku ideoloogia ees.

Ja maitsete vähegi nivelleerimine heliloomingus näib olevat võimatu ülesanne.

Istusin kord paljude ideoloogiliselt õigetel positsioonidel asuvate seltsimeeste ringis raadioaparaadi juures ja kuulasime ülekannet heliloomingust. Mina kui korteriperemees keerasin nuppe.

«Oi, lase see lugu tulla,» nõudis üks, «see on see kuulus ai-tiide-rii-ta-tuijaa...»

«Mis tiide-rii,» turtsatas teine põlglikult, «anna ikka muusikat, keera Šostakovitši sümfoonia peale, see vilksatas seal kuskil vasakul.»

Lülitasin aparaadi Sostakovitši sümfoonia peale, kusjuures vahepeal välgatas Hatšaturjani «Mõõkade tantsu» meloodia.

«Noh,» põrgatas keegi kolmas, «jäta see, igavene maru lugul» «Jube kära,» kritiseeris neljas, «ära tüüdanud!» Ja kui positsioonikam töötaja, sirutas ise oma käe nupu järele. «Vaatame, ehk leiame midagi ka hingele!»

Keeraski nuppu ning tuppa loksus Yves Montand'i «Vana voorimees», kusjuures keeraja silmad lõid sädelema ning ta jalg hakkas taktis põtkima.

Kuna aga too «voorimehe» hardunud austaja oli nuppu keerates toonud kuuldavale palakese «Vürst Igorist», siis viies, samuti positsioonikas töötaja, siirdus aparaadi juurde, taotledes otsida «Vürst Igorit». «Kuulame ikka muusikat, aga mitte mingisugust «voorimeest».» Ent «voorimehe» austaja ei andnud nii kergesti järele. Ja kuna «tiide-rii-ta-tuija» igatseja kah söandas oma soovi avaldada, siis tekkis toas juba heliloomingut summutav meloodia...

Ma ei taha sugugi ütelda, et sellise maitsete erinevuse tagajärjel mingit tüli oleks tekkinud, raadionupud kui ukse käerauad olid ennegi logisevas staadiumis...

Ei, lubage, meie kujutava kunsti loomingu tase on siiski veel ühtlasem, mõistetavam. Ent kummalisel kombel saab kujutav kunst palju rohkem nurinat kuulda kui heliloming. Heliloomingult ei nõua ükski kriitik kategooriliselt, et kõik viisid peaksid kõikidele meeldima, et heliloming kõiguks kuskil «Vana voorimehe» ja «Vürst Igori» vahel. Umbes nii — «Vürst voorimees»! Tõepoolest — heliloomingus näib kehtivat võrdne õigus kerge, keskmise kui ka raske muusika kohta — nagu sambomaadluses: kõikides kaaludes kõik võtted lubatud, kui nad just kõlbelisest seisukohast esteetika piire ei ületa!

Mina isiklikult püüan oma muusikalises maitses vältida äärmusi. Kuldne keskitee — see on minu loosung. Meeleolu tõstmise mõttes eelistan salaja siiski rohkem «Voorimehi». Ent kuivõrd suhteline võib olla igasuguse kiindumuse püsivus, selles veendusin alles hiljuti õige traagilisel kombel. Töötasin parajasti, kui mu kõrvu kostis mulle meeldivalt tuttavlik viis. Ahaa — naaber oli koju tulnud ja oma patefoni kälma lülitanud. Ligemale tund aega kuulasin «Vana voorimeest», kuni märkasin kehas ebameeldivat värisemist. Mõni aeg hiljem tabasin end süngeid grimasse tegemas. Veel mõni minut hiljem tegin julma avastuse — mu närvid on mokas. Miks mind muidu «Vana voorimees» nii vihale võib ajada? Vandusin seda ja mitte milleski süüdi olevat Yves'i. Kopptsin kõvasti naabri seinale, ent «voorimees» jätkas rahulikult oma sõitu. Hetk hiljem leidsin, et olin naabri lukustatud korterisse sisse murdnud — naaber oli uinunud patefoni muusika saatel. Selline muusika fanaatik!

Mõni päev hiljem hakkas mulle «närvidele käima» juba ka Tilde koos poisiga. Kuigi nad liikusid kikivarvul, häiris mu rahu juba teadmine, et nad mu ligiduses eksisteerivad. «Minge ometi,» käratasin, «kinosse, teatrisse, kontserdile, tsirkusse, laske mind rahus töötada.»

«Ole nüüd, kullakene,» vaidles Tilde vastu, «poiss pole ju veel kuueteistkümnene. Kuhu kontserdile ma alaealisega lähen!»

«Minge siis või Tombi klubisse, poisil pikkust küllalt, seal juba nende vanust kontrollima ei hakata.»

Nähtavasti ei hakatudki, sest paar päeva hiljem tuli mul vahetada militsionääriga mõtteid ja ühtlasi kahekümneviierublaline rahapaber ühe teise paberi vastu. Peale seda skandaali ma ei saanud enam hästi magada. Päeval jalutasin hirmuhigiga mööda Viru tänavat, piiludes aeg-ajalt üle teiste õla huligaanide vitriini!

Kas siis tuleb veel imestada, kui leidsin enese varsti arsti ooteruumis ja neli-viis tundi hiljem ka ruumis eneses.

«Teil on tugevad neuroosi tunnused,» seletas arst, kirjutades romaani mu haiguskäigust (hallutsinatsioonid — igal pool näen ainult romaanel), «üliärritatavus, muud midagi. Seletage, kas ja millistel juhtudel erutute?»

«Loomulikult erutun, kuidas siis muidu! Erutusega loen mõnda raamatut, erutusega vaatan draamat, erutusega kuulan loengut, erutusega ostan loteriipileteid, erutusega kuulan tänaval valjuhääldaja kärinat, erutusega jälgin oma töövõite...»

«Aitab,» katkestas mu pihtimust doktor, «edaspidi vältige erutusi taolistel juhtudel. Eriti tööd tehes püüdke säilitada rahu — muidu toodate praaki. Erutuda on lubatud ainult sellist hingeseisundit normaalseks peetavatel juhtudel: armukest emmates, tuleõnnetuse puhul, vaenlasega silm silma vastu olles. Ja isegi siis on parem, mida vähem te erutute. Katsuge hankida enesele tuusik kuhugi idamaale — Araabiasse, Indiasse. Teie kui intelligentne inimene peaksite olema kuulnud araablaste tervitusviisi «Salem aleikum» — rahu olgu teiega? Või kui teil pole võimalik tuusikut saada, loobuge ajutiselt vaimsest tööst, sportige või minge üle füüsilisele tööle.»

Vaat sulle lopsu! Salem aleikum ja mine üle füüsilisele tööle! Kuid millisele tööle? Valikut pole ei tea kui palju. Siirduksin meelsasti kõlimehest-direktori mööblikauplusse transporditööliseks, ent seal valitseb teotav ebakaal esemete kvaliteedi ja kvantiteedi vahel. Vaatad, tühine kapike, aga lähed tõstma, ordulossl Kui neid esemeid

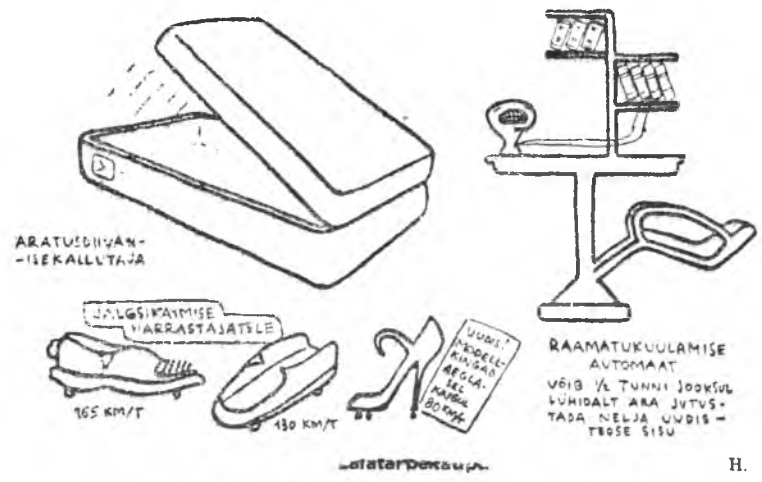

H. Meriste

SIIT JA SEALT

«Mille üle teie nii lõbusalt naerate?» küsitud huumori- ja satiiriajakirja toimetajalt tema kabinetis. Selle peale osutanud toimetaja ühele käsikirjale ja naernud edasi.

Öelnud selle peale külaline: «Ise naerate, teisi naerda ei lase!»

*

Teatri direktor kurtnud, et üks näitleja tulnud peale uusaastat tööle napsis peaga.

«Kust teie seda teate?» küsitud direktorilt.

«Ta ise tunnistas üles.»

«Paljugi, mis vintis inimene võib rääkida!»

*

«Kas teie võtate vastu uut aastat?» küsitud ühelt juhtivalt töötajalt.

«Ei. Andsin selle ülesande oma asetäitjale!»

UUDE AASTASSE

. . . ja pakilised uue aasta soovid

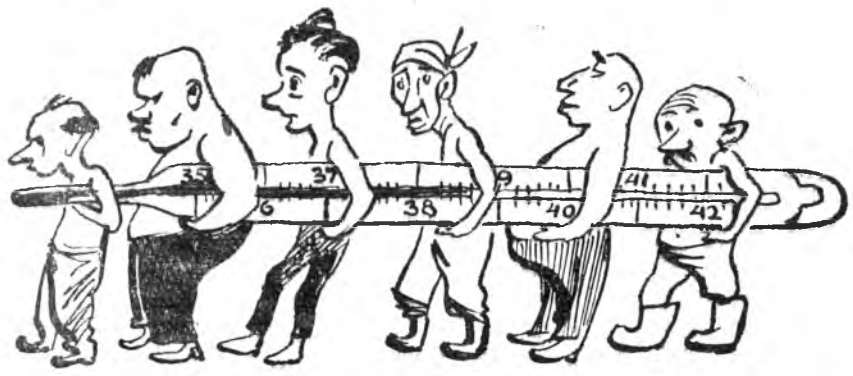

Puhuda Järvakandi klaasivabrikus üks kollektiivne kradeerida soovijate kraadiklaas.
(Märkus: kui kraadijate kollektiiv on terve, jääb ka kraadiklaas terveks, ning Apteekide Peavalitsusel on täpselt kraadivõrra muret vähem.)

Elutõde lähenegu kunstitõele!
R. Tiituse joonistused

Lampide ootel lubada laternaposte pimedatel tänavatel kasutada vabataht-likel valgustuskehadel . . .

Rocca al Mare äsja loodud vabaõhumuuseumile palgata peale direktori veel valvur. Muidu hingatakse (sõna tõsises mõttes) osa eksponaate sisse.

Kingitused ja perekond

Vana-aasta eelpäeval tuli Joonas Joonatan tööle süngena kui sügisene taevas. Mühatas vaeval' tere ja istus nohinal laua taha. Seal kritseldas ta paberile mingeid arve võttis need pominal kokku ja jäi veelgi süngemana enda ette põrnitsema. Alles siis, kui osakonnajuhataja juba neljandat korda tähendusrikkalt köhatanud oli, kraamis Joonas lauasahtlist kaustad-toimikud välja ja kellelegi pilku heitmata torkas nina paberitesse. Ta ohkas. Sügavalt ja hingepõhjast. Neli uudishimulikku silmapaari põrkusid vastamisi ja peatusid siis osavõtlikult Joonase pleekunud kulmudel.

«Kas . . . tunnete ennast halvasti?» päris osakonnajuhataja ettevaatlikult.

«Ei!» vastas Joonatan pahuralt ega tõstnud silmi. Kuld mõne aja pärast ohkas ta uuesti ja veelgi raskemalt.

«Hi-hii, läksid vist eidega tülli?» sosistas Joonase vastas kõhukas ja heasüdamlik Martin Matsakas.

«Ei!» nähvas Joonas sallimatult ja vajutas nina veelgi madalamale. Aga mõne aja pärast kraamis ta uuesti paberile kritseldatud arvud välja, süvenes neisse ja peitis paberi ohates tasku tagasi.

«Seltsimees Joonatan, mis telega ometi on juhtunud?» pöördus nüüd blond kaunitar Helle Kannike otsustavalt ja resoluutselt Joonase poole.

«Ärge, palun, segage töötamasti!» vastas Joonas Joonatan veelgi resoluutsemalt ja tõmbas närvilisult ninaga. Helle Kannike kehitas solvunult ahtakesi õlgu, Joonatan aga püsis endise süngusega paberites. Toodi teed, Joonas Joonatan rüüpas pahuralt ja ütles:

«Uuest aastast alates loobun lõunasest teest!»

«Aga miks?» hämmeldusid kolleegid.

«Ma ei teeni nii palju, et . . .» Joonatan muigas hapult, «et ma võiksin poole suhkruportsioni eest maksta täisportsioni hinnal»

Šokeeritud kolleegid ahhetasid. Helle roosihuuled kõverdusid sarkastiliseks vastuseks. Sel hetkel tippis kabinetti masinakirjutaja Milla Muulukas.

«Lapsed!» sädistas ta rõõmsalt. «See on otsustatud! — Meile tuleb näärivana!»

«Ool . . .» üllatusid ruumis olijad. Joonas Joonatan aevastas

«Lapsed!» Milla Muulukas tõstis kõrgele korjanduslehe. «Osavõtt on koos perekondadega. Maiustustekott maksab viis rubla Palun kes soovib esimesena . . .»

«Mina ei soovi!» kinnitas Joonas Joonatan kui Milla Muulukas lehe lõppeks tema ette asetas.

«Kuidas ei soovi?!» ajas Milla Muulukas silmad pärani. «Teil on ju poeg!»

«On! Kuid see ei loe!» kinnitas Joonas Joonatan kangekaelselt.

«Kuidas siis nii, seltsimees Joonatan!» hämmeldusid kolleegid.

«Aga vaat just nii!» hammustas Joonas Joonatan. «Mina ei teeni nii palju, et mõtlematult kulutada! . . .»

«Seltsimees Joonatan on ju näärid,» ahhetasid kolleegid. «Keelduda väikesest kingitusest ainsale pojale . . . Oi-oi, seltsimees Joonatan te olete liiga kokkuhoidlik . . Ja-ja, see on liig! . . »

«Ah teie arvate nii,» kiskus Joonas Joonatani ninaroots roosaks. «Ja-ja, ma olen märganud, et teie suhtute minusse . . . Ja-ja, mina ei vatra selja taga, mina ütlen otse ja suu sisse . . .» Ta tõmbas võidurõõmsalt taskust kortsutatud paberilehe numbritega. «Teie, seltsimees Kannike, ütlete minu kohta alati halvustavalt: kitsipungi . . . Ärge püüdke valelda mulle on kõik teada! . . . Aga kas teie teate, mis tähendab perekond, miliiseid kuluid toovad pühad perekonda? Ei, teie ei tea seda, sest teie ju, he-he . . . Aga vaat siin, vaadake paluni . . »

Joonas Joonatan lartsatas paberilehe laia žestiga pisarateni solvunud Helle Kannikese kirjutuslauale. Lehele oli kirjutatud:

KULUD NÄÄRIKINKIDEKS PEREKONNALE

1.	Joonas Joonatanile — ülikond	rbl. 980.—
2.	naisele — odekolonn	5.30
3.	pojale — vile	2.50
4.	äiale — kaelaside	32.10
5.	ämmale — sokid	4.45
6.	vanematele — uusaastakaart koos postmargiga	—.60
	Kokku	1024.95

«Vaat soetage endale perekond, siis õpetage!» nähvas Joonas Joonatan ja torkas paberi tasku tagasi. «Ei-ei, seltsimees Muulukas — minu sõna on kindel! Juba küllalt palju on perekonnale kulutatud.»

Joonas Joonatan asus pahuralt tööle. Kellelegi sõna rohkem lausumata nohises ta laua taga. Ja alles siis kui Martin Matsakas talle suitsupaki nina alla sirutas, tõstis Joonas Joonatan oma veekarva silmad, tõmbas vasaku lau kavalalt koomale ja ütles:

«Aga mis kaelasidemesse puutub, siis he-he äi mul lipsu ei kanna Võin talle anda teise vanema!»

H. VÄLI

J. Järvet

KIRJU PIDŽAAMA

Vagunikupees
üks mees
käis igas jaamas
maas pidžaamas.
Ühes sõi.
Teises jõi —
maitses natuke «dvinni».
Kolmandas jalutas daamiga
perroonil käe alt kinni.
Nii igas jaamas
mees käis pidžaamas.
Ülemust nägi — tegi viisaka reveransi.
Kupees jõi üksinda pudel pomeranssi.
Kõrvalkupees käis, mängis preferanssi.
Vagunisaatjale laulis romanssi.

Nii siingi nagu jaamas
mees ikka pidžaamas.

Ning lõpuks, kui küllalt end väsitas
ja halgutus kippus suule,
mees magama heitis ja — asetas
pidžaama riidepuule.

* * *

Pidžaama on tore, mugav ja hea,
tema vastu pole midagi teps,
kuid kirjut pidžaamat ma õigeks ei pea,
kui all on ühevärviline lips.

KAKS SÕNADETA LUGU

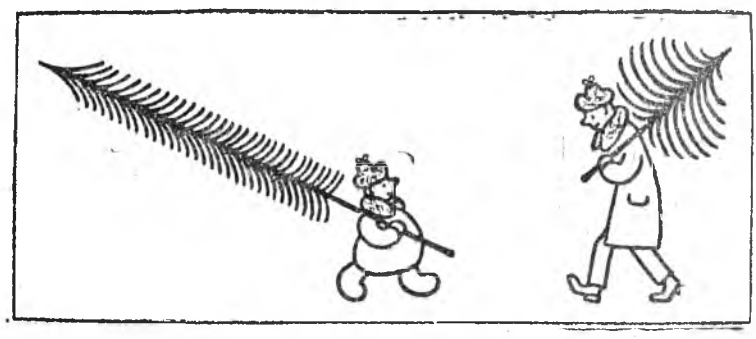

oleks saanud tõsta enne seda, kui ei tuntud veel maakera külgetõmbejõudu, siis vahest oleks see töö mulle konti mööda olnud kuid nüüd olen paratamatult hiljaks jäänud! Kuhu veel võiksin enese mehitada? Sobiv oleks taotleda kohta Üldehitustrustis, ent mu neurasteenilised visioonid sosistavad kohe: aga äkki edutatakse sind juhtivale kohalel Muidugi — kabineti rahus võiks ju tasapisi pommitõstmise harjutusi. teha, ent kanalisatsiooni- ja muude torude sisse- ja väljakaevamise tehnika on seal juurutatud raudseks traditsiooniks: kaevad sisse, asfalteerid, kaevad välja, asfalteerid jne. Ning karistus langeb ikka juhataja kaela. Pealegi on karistus minu hellale närvikavale liiga julm: mõne miljonikese tuulde lastud rubla pärast täisealise inimese väärikust alandav karistus — hoiatus! Ja mitte üksnes hoiatus, — vaat' et jäetakse sind edasi vaevlema linna tundmatutele ja sageli läbipääsmatutele tänavatelel

Kui palju tulutoovam oleks kas või mõni kioskimüüja koht — seal tervelt viiekümnerublalise puudujäägi pärast — ainult — valtandutakse.

Oh elukest! Kui oleks võimalust, siirduksin elektronarvutusmasina tsehhi juhatajaks. Pole vaja seal rehkendamist ega sehkendamist — kõik töö teeb aina masin. Aga see on muidugi unistus.

Lõpuks sattusin siiski sobivale tööle, sellisele, mis laseb närvikaval hästi välja puhata. Tilde pani mind tühje kosmeetika ja meditsiinimentide pudeleid lõhkuma. Neid oli pikapeale terve sahver täis kogunenud. «Utiili» neid tervelt vastu ei võetud, ainult kildudena. Kopikas kilost. «Hull tegija, hull käskija,» ütleb küll sellise toimingu kohta Tilde, kuid mina isiklikult tunnen end otse hiilgavalt: üldine närvisüsteem kosub silmanähtavalt, sest kõrgem närvitalitlus puhkab mul täielikus rahus. Ja ega ta «Utiili» juhtidelgi halvem saa olla!

Kas ei nähtu nüüd sellest faktist, et vähemalt seda vanarahva ebausklikku tarkust «killud toovad õnne» ei maksa kergel käel hülgata.

Jääb ainult soovida, et killud tooksid õnne ja õnnelikku uut aastat kõigile, kes teevad ülesehitavat tööd.

P. S. Kui üleoltoodud publitsistilises teoses peaks leiduma mõningaid pookimise töö jälgi, siis ärgem imestagem — ta on kaasautorluse viljakas vili.

V. Panso

VANA NÄITLEJA HÄLLILAUL

Pojapoeg,
ullike,
kullike,
pullike
pojapoeg sa!
Lapselaps,
lagleke,
laululind
lollike
kallike kae!
Päev on su, pojake väsitand ära.
Padjale panidki pea
Vliskümmend aastat aplause ja kära, —
Sina sest miskit ei tea.
Sina ei tea, kuidas Oedipus surl,
Prometheus tundmatu sul
Sina ei tea veel, et Jago on kurl,
Et Hamlet ei olnudki hull.

Tiina ja Margus ei saanudki paari.
Kulgi neil arm oli eht,
Vestmanni raha eest osta võis kraami, —
Talent oli Pilbeleht.

Osta võib kõike peale ande ja sarmi.
Noorus on närbuv kui õis . . .
Märkan su otsa ees kukkumis-armi,
See on vaid algus, mu poiss!

Kuku ja tõuse. nii kasvad sa sitkel
Tea, elu on keerukas murd.
Siis sulle küsimus: olla või mitte?
Tundub nagu «egund, absurd

Pojapoeg,
ullike,
kullike,
pullike,
pojapoeg sa!
Lapselaps,
lagleke
laululind
lollike,
kallike kae!

Päev on su, pojake väsitand ära.
Padjale panidki pea
Unes näed lilli ja päikesesära,
Rohkem sa elust ei tea . . .

V. Panso

Bürokraadi hällilaul

Poju, aeg on heita tuttu.
Uni, uni tuleb ruttu.
Siin su voodi — siin su kamber.
Sa mu välke kirjaklamber.
Kõdi, kõdi, kõdi kõdi!
Põsk on nagu templipadi.
Ninakene nosunäss
Nagu papa kirjapress.
Sa välke kallis ilus, hea.
Just kui täitesulepea.
Oma isa ikka austa
Nagu isa austab kausta.
Suureks saad, siis meeles pea:
Mis paberil — vald see on hea.

J. Järvet

Lõnguse hällilaul

Isa läheb «Sossi» tegema sooja,
Sina aga lase nõks kulmuke looja,
Mu välke poisipõnni
Ema saab krambid,
Kui sa veel trambid,
Ää jama Elbajonn.
Homme lälle tirid mind kõrvast,
Terve päev võid visata varvast,
Lase nüüd sirull, poeg.
Kasvad veel, ais kedagi ei peiga —
Mehe lööd õhku — et õhus lääb
nälga,
Sa oled ju minu poeg.

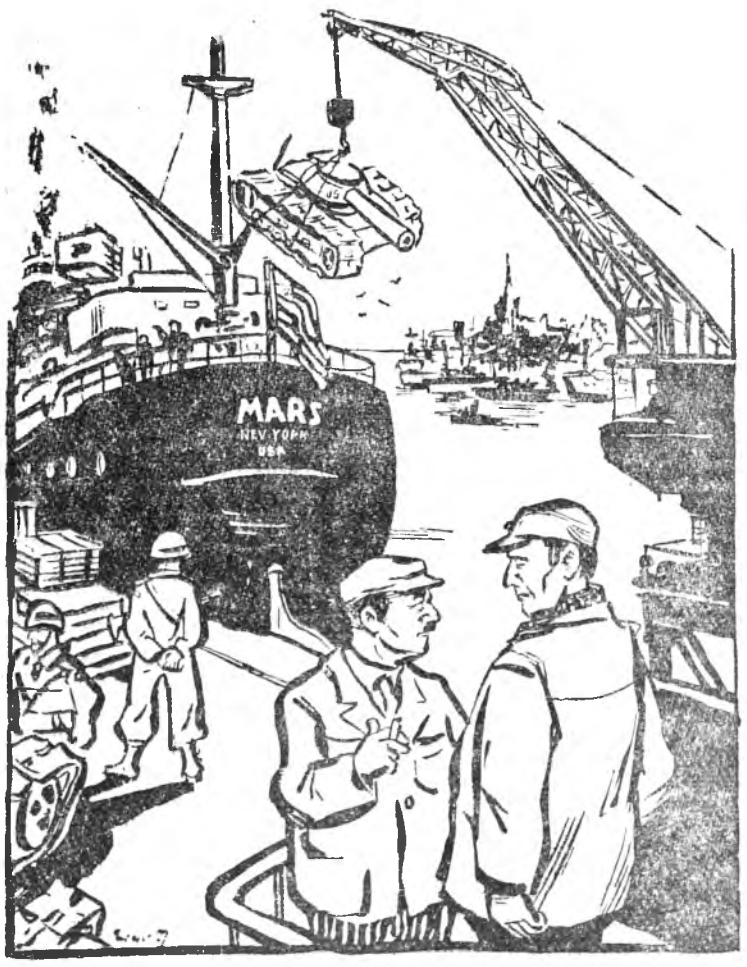

LÄÄNE-SAKSAMAA SADAMAS
«Franz, miks ameeriklased veavad nii palju sõjamaterjali Saksamaale?»
«Jänkid teostavad relvastamise vähendamise poliitikat omal maal . . .»
E. Piho

«Raudami» kontserdist

«Raudami» segakoori kontserdid on muusikasõpradele alati oodatud sündmuseks, ja mitte ilma põhjuseta. Alati on «Raudami» kontserdi kava värske, iga kord on tal pakkuda uut ja vähe tuntut, olgu see siis kaasaegsest või klassikalisest repertuaarist. Just nooruslik aktiivsus kava valikul ongi selle suurte kogemustega koori ning juba üsna soliidses vanuses koorijuhi, rahvakunstnik K. Leinuse üheks hinnatavamaks jooneks. Ka needki, kes kogunesid möödunud laupäeval «Estonia» kontserdisaali «Raudami» kontserdile, ei pettunud selles. Kontserdi kavas oli terve rida laule, mis tulid ettekandele esmakordselt, nende seas G. Ernesaksa «Oi seda hüva õluta» (meeskoorile) ja «Laulja», T. Vettiku «Sinilill», pühendatud segakoori «Raudam» 35-ndaks aastapäevaks, Moskva helilooja J. Galkini «Kalju» (naiskoorile) ja «Võitja — Leningrad».

Peab ütlema, et esimese kuulamise muljeil ei rikasta need laulud kuigi nimetamisväärselt meie kooride repertuaari. Vettiku «Sinilill» on kooriliselt hästi kõlav ning ka kujundeilt mitte halvasti leitud, kuid selle väärtust kaasaja kooride repertuaari seisukohalt vähendavad vananenud, möödunud sajandi [illegible]naromansi sentimentaalset lüürikat meenutavad intonatsioonid. Galkini nimi on meile heliloojana vähe tuntud. Tema lauludes oli tunda vene rahvaviisi sugemeid (eriti eepilises naiskoori laulus), kohati saavutas ta dramaatilist pinget («Võitja—Leningrad») Ent tema laulud ei rahuldanud meloodia vähese ilmekuse tõttu ega ka vormiliselt (viimane laul lõppes üpris ootamatult). Ka Ernesaksa lauludest võis rohkem oodata. Ernesaks on meid ära hellitanud heade lauludega, mispärast iga laul, mis tema loomingu üldisest tasemest alla langeb, toob juba pettumuse. Vähe uut on tema humoristlikus laadis kirjutatud laulus «Oi, seda hüva õluta». Laulu mõjulepääsu vähendas ka ettekande mitte veel küllaldane küpsus. Ernesaksa teises laulus «Laulja» oli huvitavalt leitud teema, mis aga edaspidise mitteküllaldase arengu tõttu ei muutunud kogu laulu orgaaniliseks osaks.

Kui kontserdi esimene pool oli koostatud uudisloomingust, välja arvatud paar rahvalaulu ja M. Saare «Põhjavaim», siis teine pool koosnes klassikalistest helitöödest. Domineerisid arranžeeringud, nagu Fibichi «Poeem», Saint-Saënsi «Bolero», Beethoveni «Menuett» ja Schuberti «Muusikale», millele lisandusid koorid Saint-Saënsi ooperist «Simson ja Delila», Verdi ooperist «Aida» ning Bizet' muusikast Daudet' draamale «Arleeslanna». Kõik need populaarsed palad on tuntud juba nende originaalkujul. Sellele vaatamata oli meeldiv neid ka koorile seatuna kuulda, kuigi jääb püsima probleem, eriti instrumentaalpalade seadete osas, kuivõrd nad on kooride repertuaaris õigustatud.

Selle üsna mitmekülgse kava esitas koor suure püüdlikkuse ning kaasaelamisega. «Raudami» koori juures võlub kõigepealt hea ansambel ning meeldiv kõlavärv. Häälerühmad on tasakaalus ning ühtlase häälekooliga. Kui meie isetegevuslike segakooride juures jääme harva rahule tenoritega, siis «Raudam» üllatas, vastupidi, pehmelt kõlava ansamblisse sulava tenorirühmaga. Ka naishääled kõlasid vabalt, andes kogu koorile pehme kõlavärvi. Võimetelt suhteliselt tagasihoidlikumad olid seekord bassid.

K. Leinus ei pööra niivõrd tähelepanu laulude detailsele ning viimistletud töötlusele, kuivõrd laulude üldise meeleolu edasiandmisele. Kuigi ta sisuline lähenemine lauludele on mõnikord liiga omapärane ning dirigendižest originaalne, saavutab ta oma sugestiivsusega alati hea laulumõnu.

Koori esituses mõjusid paremini need laulud, milles valitses põhiliselt üks meeleolu. Siia kuuluvad kõigepealt ukraina rahvalaulud, nagu «Mustad su kulmud» ja «Kui ma olin väike plika», kui ka T. Vettiku «Sinilill» ja suurem osa klassikaliste palade seadeid. Need laulud aga, mis nõuavad peenemat töötlust, nagu «Põhjavaim» oma rikkalike nüanssidega või suuremaid kontraste, nagu Galkini «Võitja — Leningrad», õnnestusid vähem. Sagedasti jäi kooril puudu ka täpsusest rütmis ja diktsioonis, mis eriti segavalt mõjus Ernesaksa «Oi, seda hüva õluta» juures. Ka vajanuks see laul saatehäälte suuremat pianot baritonisoolo paremaks esiletoomiseks. Klassikalised laulud esitati suhteliselt suurema viimistlusega, meeleolukalt ning karakteerselt. Ainult Beethoveni «Menuetis» jäi kiirustava tempo ning üleliigse kõlajõu pärast puudu sellele omasest graatsiast ning peenusest. Mõjuva lõppakordina kõlas kontserdil koor Verdi ooperist «Aida».

Kontserdil olid kaastegevad H. Lepnurm ja A. Karjus. Klaveril saatis E. Avesson.

Rohkearvuline publik võttis koori ja solistide ettekanded soojalt vastu. Nõuti lisapalu ning anti lilli.

A. Vahter

Teatrites ja filharmoonias

RAT «ESTONIA»

Reedel, 3. I kl. 17 **«Rummu Jüri»**, (õpilastele; laupäeval, 4. I kl. 19.30 operett **«Bajadeer»**, pühapäeval, 5. I kl. 12 ballett **«Doktor Aibolit»** (õpilastele) kl. 19.30 ooper **«Carmen»**. Don Jose osas A. Püvi; teisipäeval 7. I kl. 12 fantastiline ooper **«Hoffmanni lood»** (õpilastele). Kehtivad «Tuleristsetele» ostetud pääsmed kl. 19.30 ballett **«Bahtšisarai purskkaev»**, kolmapäeval 8. I kl. 19.30 operett **«Nahkhiir»**, neljapäeval. 9. I kl. 17 ooper **«Tormide rand»** (õpilastele)

V. KINGISSEPA NIM. TRA DRAAMATEATER

Reedel, 3. I kl. 12 **«Kolm musketäri»** (õpilastele) kl. 19.30 **«Kuues majakord»**; laupäeval, 4. I kl. 12 **«Saun»** (õpilastele), kl. 19.30 **«Südamevalu»**, pühapäeval, 5. I kl. 12 **«Seitse venda»**, kl. 19.30 **«Saun»**; teisipäeval, 7. I kl. 12 **«Seitse venda»** (õpilastele) kl. 19.30 **«Filumena Marturano»**; kolmapäeval 8. I kl. 12 **«Kolm musketäri»** (õpilastele) kl 19.30 **«Ära loo endale ebajumalat»**; neljapäeval, 9. I kl. 12 **«Seitse venda»** (õpilastele). kl. 19.30 **«Filumena Marturano»**.

RT «VANEMUINE»

Reedel 3. I kl. 19.30 **«Nõidkütt»**; laupäeval, 4. I kl. 19.30 **«Rummu Jüri»**; pühapäeval 5. I kl. 12 **«Pähklipureja»**, kl. 19.30 **«Ristuvad teed»** (esietendus); teisipäeval 7. I kl. 19.30 **«Robert Suur»**; kolmapäeval, 8. I kl. 19.30 **«Ristuvad teed»**; neljapäeval, 9. I kl. 19.30 **«Esmeralda»**; reedel, 10. I kl. 19.30 **«Don Pasquale»**.

«ESTONIA» KONTSERDISAALIS

Reedel, 3. I kl. 20 tsüklist «Noori esinejaid» — **kammermuusikaõhtu**. Esinevad A. Rjabov (klarnet), J. Reinaste (tšello) ja E. Ross (klaver). Kavas: Beethoven, Weber, Brahms; laupäeval 4. I kl. 16 **«Head uut aastat, lapsed!»**, kl. 20 Läti NSV rahvakunstnike **Elfriede Pakuli ja Aleksander Daškovi kontsert.** Klaveril Läti NSV teeneline kunstnik H. Braun. Kavas: Glinka, Rimski-Korsakov, Žarin, Vigner, Zilinski, Verdi, Gounod, Debussy jt.; pühapäeval, 5. I kl. 16 **«Head uut aastat, lapsed!»**; esmaspäeval 6. I kl. 20 **uusaasta kontserdi kordamine**; teisipäeval, 7. I kl. 20 rahvusvahelise pianistide võistluse laureaadi **Anton Ginsburgi kontsert.** Kavas: Beethoven, Chopin, Liszt, Debussy, Prokofjev.

Televisioon

ESMASPÄEV, 6. JAANUAR

19.30 vabariigi teenelise kunstniku L. Lindau loominguline õhtu, 21.05 kunstiline film «Põld-põlluke».

TEISIPÄEV, 7. JAANUAR

19.30 kinojutustus «Baltimerelased», 20.30 kinožurnaal, 20.40 kunstiline film «Peatänav»

KOLMAPÄEV, 8. JAANUAR

19 lastele: multiplikatsioonifilm «12 kuud», 20 televisiooniringvaade «Aktuaalne kaamera» 20.10 dokumentaalfilm, 20.30 kunstiline film «Leegitsevad tähised». 22 saade soome keeles.

REEDE 10. JAANUAR

19.30 kinožurnaal, 19.40 telekommentaatori vestlus välispoliitilistel teemadel, 19.55 dokumentaalfilm, 20.25 india kunstiline film «Baidžu Bavra».

LAUPÄEV 11. JAANUAR

19.30 noortele: esinevad noored isetegevuslased, 19.55 televisiooniringvaade «Aktuaalne kaamera», 20.05 austria kunstiline film «Viin tantsib», 21.45 operetiõhtu.

Uusi raamatuid

MARKSISTLIK-LENINLIKU ESTEETIKA KÜSIMUSI.

Esimese eesti keeles ilmunud esteetika probleeme haarava kogumiku avab P. Trofimovi artikkel «Marksistlik-leninlik esteetika kui teadus». Samalt autorilt toob kogumik veel artiklid «Sotsialistlik realism on nõukogude kunsti loominguline meetod», «Nõukogude kunsti ideeline ühtsus ja rahvuslik spetsiifika» ja «Tänapäeva reaktsioonilise kodanliku kunsti ja esteetika põhisuundade kriitika». Järgmisena leiame koguteoses V. Skaterštšikovi kirjutuse «Kunst kui ühiskondliku teadvuse vorm», milles vaadeldakse kunsti spetsiifikat ja kunsti osatähtsust ühiskonna elus, kunsti klassi-iseloomu ja mõningaid kunsti arenemise iseärasusi ning kunsti parteilisust. Edasi sisaldab teos veel artiklid: V. Vanslovi ja P. Trofimovi «Ilus ja ülev», I. Smoljaninovi ja J. Borevi «Traagiline ja koomiline», V. Razumnõi ja A. Baženova «Kunstiline kuju», F. Matõtsini ja V. Vanslovi «Traditsioonid ja novaatorlus kunstis» ning V. Vanslovi «Kunsti sisu ja vorm» ja «Kunsti rahvalikkus». Trükitud 3000 eks. 372 lk. Hind köites 7.80 rbl.

NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKE VABARIIKIDE LIIDU KONSTITUTSIOON (PÕHISEADUS). NSV Liidu Ülemnõukogu neljanda koosseisu seitsmendal istungjärgul vastuvõetud muudatuste ja täiendustega. Trükitud 10 000 eks. 40 lk. Hind 25 kop.

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU VALIMISTE MÄÄRUSTIK. Trükitud 20 000 eks. 32 lk. Hind 20 kop.

Sama. Vene keeles.

Ville Pessi. OKTOOBRIREVOLUTSIOONI TÄHTSUS SOOME ISESEISVUSELE JA TÖÖLISKLASSI VABADUSVÕITLUSE ARENEMISELE.

Soome Kommunistliku Partei peasekretäri poolt kirjutatud brošüür sisaldab järgmised peatükid: I Oktoobrirevolutsioon ja Soome sõltumatus. II Oktoobrirevolutsioon ja 1918. a. kodusõda Soomes: Novembri üldstreik; 1918. a. kodusõda Soomes; Rahva Volinike Nõukogu demokraatlikud sammud. III Tähtis õppetund; Soome Kommunistlik Partei põrandaaluse tegevuse perioodil; Soome Kommunistlik Partei sõjajärgsel perioodil. Tõlkinud F. Teder. Trükitud 2000 eks. 32 lk. Hind 45 kop.

AIANDUSE ARENDAMISE KÜSIMUSI EESTI NSV-s.

Kogumikku on paigutatud kaheksa materjali, nende hulgas A. Siimoni «Uurimistulemusi puuviljanduse alal Eesti NSV-s», J. Esloni «Andmeid viljapuusortide talvekindluse kohta Eesti NSV-s», A. Kurvitsa «Mentorimeetodi rakendamisest viljapuusortide aretamisel», J. Palgi «Esialgseid andmeid õuna- ja ploomipuualuste selektsiooni tulemuste kohta» N. Murri ja J. Parksepa «Marjakultuuride sordiuurimise tulemusi Eesti NSV-s», A. Uustalu «Polli katsebaasi mesila tööst» jm. Venekeelsete resümeedega. Eesti NSV Teaduste Akadeemia väljaanne. Kaane kujundanud L. Kruusmaa. Trükitud 4000 eks. 196 lk. Hind köites 5.25 rbl.

V. Lacis. TIIVUTUD LINNUD.

Vilis Lacise suur populaarsus, ta teoste laialdane levik läti rahva ja teiste NSV Liidu rahvaste hulgas on seletatav eelkõige sellega, et nende peamiseks teemaks on rahva elu kujutamine, tähelepanu keskpunktis on alati lihtsad tööinimesed, nende võitlus rõhujate vastu, parema ja vaba elu eest. Ka kolmekümnendate aastate alguses kirjutatud triloogia «Tiivutud linnud» peakangelasteks on töölised — Voldis Viltol ja Kaarlis Liepzar, kellele elu toob ainult sügavaid pettumusi. Kolmest osast — «Viiekorruseline linn», «Maailma meredel» ja «Tiivutud linnud» koosnev romaan kujutab kodanlikku Lätit kogu kapitalistlikku maailma haaranud majanduskriisi ja kibeda tööpuuduse päevil. Autor näitab siin «tiivutute lindude», üksikindiviidide võimetust võitluses oma koha eest «päikese all», oma inimõiguste eest ja väikeste individuaalsete unistuste täitumise eest. Ühed neist hukkuvad, leidmata õiget teed, teistel õnnestub pärast raske elukooli läbitegemist õigele võitlusteele asuda, kollektiivi leida endale tiivad saada. Niisugused on Voldis ja Kaarlis, kes kohtumisel kommunistide-põrandaalustega leiavad oma koha võitluses uue elu eest.

Läti keelest tõlkinud K. Aben. Kunstiliselt kujundanud A. Viidalepp. Trükitud 20 000 eks. 680 lk. Hind köites 14.50 rbl.

J. F. Cooper. VIIMNE MOHIKAANLANE.

See James Fenimore Cooperi jutustus aastast 1757 moodustab teise raamatu kuulsast «Nahksuka juttude» nime all tuntud indiaanlasromaanide sarjast. Lugeja kohtab siin jälle esimesest raamatust («Hirvekütt») tuntud tegelasi — Haukasilma, Tšingatšgukki ja tema poega Unkast, kes tapluses ja elus oli võrdne oma elutarga isaga. Romaan lõpeb noore pealiku surmaga, kellega läks hauda viimne liige kunagisest kuulsast mohikaanide suguharust.

Raamat sarjast «Seiklusjutte maalt ja merelt». Inglise keelest tõlkinud Ü. Tambek, värsid tõlkinud H. Tiidus. Illustreerinud E. Maisaar. Trükitud 40 000 eks. 428 lk. Hind köites 8.60 rbl.

EMAKEELE SELTSI AASTARAAMAT. III. 1957.

Järjekordsesse aastaraamatusse on koondatud ümmarguselt paarkümmend keelealast artiklit ja uurimust. Need on A. Kase «Võitlus eesti kirjakeele normide ühtlustamise eest 1886. aastal», J. V. Veski ääremärkusi nimisõnade liitmise kohta eesti kirjakeeles, E. Nurme «Deklineerimise üksikküsimusi», J. Peegli «Tingiva kõneviisi tähenduslikest funktsioonidest ja kohast eesti kõneviiside süsteemis», H. Rätsepa «Aspekti-kategooriast eesti keeles», S. Nigoli «Aafrikaadid hargla murrakus», I. Kondi «Eesti nominaalsufiksi -sk päritolust ja semantikast», E. Laugaste «Mõningaid sõnatähenduslikke küsimusi seoses Kreutzwaldi «Kalevipojaga»», P. Ariste kirjutus mõnede kohanimede päritolust «Pandivere, Pandja ja Pandju». U. Masingu «Osmi olemusest», B. Serebrennikovi «Mõningaid kaudseid andmeid kaasaegsete soome-ugri keelte üksikute rühmade kujunemise ajast», E. Pajusalu «Soome-ugri 1-käänetest», G. Vilbaste «Vadja taimenimesid», P. Palmeosi «Märkmeid karjala valdai murdest», K. Abeni «Eesti ja liivi laene läti sõnavaras», V. Palli «Negatsioonist mordva keeles» ja I. Galkini «Märkmeid verbi tuletussufiksite vokalismist mari keeles». Peale selle sisaldab aastaraamat veel H. Ahvenalt ülevaate Emakeele Seltsi töö kohta 1956. aastal ja E. Uuspõllu poolt koostatud keelelist bibliograafiat (1956. a.).

Eesti NSV TA Emakeele Seltsi väljaanne. Venekeelsete resümeedega. Trükitud 1000 eks. 246 lk. Hind köites 15.80 rbl.

AJALOO-KEELETEADUSKONNA TÖID.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik nr. 51.

Sisaldab kümme uurimust: filoloogiateaduste doktori A. Kase «Mõningaid täiendavaid andmeid eesti väldete käsitluse ajaloost», filoloogiateaduste kandidaadi K. Abeni «Läti keele ja kirjanduse õpetamine Tartu Ülikoolis 1803—1918», E. Koidu «Jooni kihelkonna murraku sõnavarast» (osa kandidaadidissertatsioonist «Kihelkonna murrak»), filoloogiateaduste dr. P. Ariste «F. J. Wiedemanni uurimisretked», I. Galkini «Üldsoomeugrilised l-elemendiga sufiksid tänapäeva mari keeles» K. Taevi «J. W. Jannsen tsensori kitsas väravas», filoloogiateaduste kandidaadi A. Pravdini «Possessiivsuse väljendamisest vene keeles», filoloogiateaduste kandidaadi J. Lotmani «Karamzini maailmavaate arenemine (1789—1803)», filoloogiateaduste kandidaadi K. Kanni «Liitsõna osast prantsuse keele sõnavara arengus» ja O. Muti «Homonüümsete adjektiivide kujunemine substantiividest inglise keeles». Vene-, eesti-, saksa- ja prantsuskeelsete resümeedega. Trükitud 700 eks. 206 lk. Hind 10 rbl.

LAULE KOOLIKOORIDELE.

Käesoleva kogumiku koostamisel on lähtutud vajadusest anda jõukohast repertuaari laste- ja noortekooridele. Valimiku esimeses osas pealkirjaga «Kolme- ja neljahäälsed laste- ja naiskoori laulud» leiame M. Härma «Isamaa õitse sa» (M. J. Eisen), «Kui sa tuled, too mull' lilli» (A. Haava), «Pidu hakkab» (rahvaluule) ja «Ööbiku surm» (A. Haava), R. Pätsi poolt eesti rahvaviiside ainetel loodud «Jaan lä'eb jaanitulele» ja «Labajalavalss», E. Kapi «Laul Kodumaale» (L. Tormis), F. Säbelmanni «Kaunimad laulud» (P. Ruubel), K. Türnpu «Lahkumise laul» (A. Saarik), J. Aaviku «Uni tuleb» (K. E. Sööt) jt. Teine osa, kus on antud kolme- ja neljahäälsed segakoori laulud sisaldab ameerika vana kauboilaulu «Ihaldan kodu», vene rahvaviisi «Üle lumiste väljade», H. Lepnurme «Noorusjõud» (P. Rummo), šveitsi rahvaviisi «Kägu», R. Pätsu rahvaviisi-alnelised «Muhulaste laul» ja «Saarlaste laul», soome rahvaviisi «Punapaela laul» jne. Kokku annab kogumik koolikooridele 34 laulu. Koostanud A. Pajupuu. Trükitud 5000 eks. 94 lk. Hind 4.70 rbl.

«ABIKS AGITAATORILE» nr. 24.

Toob kaks materjali vestlusteks: artiklid «Rahu kaitsmine on kaasaja peamine ülesanne» ja «Maailma kommunistliku liikumise vääramatu ühtsus». 48 lk. Hind 40 kop.

«Nõukogude Kool» nr. 12.

Avaldab kolmanda ja ühtlasi lõpuosa L. Hallopi artiklist «Rahvahariduse edusammudest Eestis nõukogude võimu ajal», näitleja K. Toomi kirjutuse «Ilmeka lugemise õpetamisest» jne. Uute laulikute kohta võtab sõna Tartu VII seitsmeklassilise kooli laulu-õpetaja H. Lukk. 64 lk. Hind 3 rbl.

«PIKKER» nr. 7.

Detsembrinumbri lehekülgedel teeb Vana-Aasta oma viimast inventuuri. Siin näeme ja loeme, et nisu ei kasva alati ilma ohakata, on ka Vanal-Aastal oma vaevaliilekesed kaelas. Järgmisena tutvume ajakirja võistlustöödega — II auhinnaga premeeritud U. Lahe fëljetoniga «Rääkivad nukud» ning J. Krossi värsslooga «Kosmiline bürokraat». Peale selle lühipalu M. Koltsovi ja türgi valmikirjaniku Molla Nasreddini loomingust jm. 16 lk. Hind 2 rbl.

«PILT JA SÕNA» nr. 12.

Toob kunstnike A. Küti ja O. Soansi sulest materjali «Bloki ja pliiatsiga Viljandis», kirjutuse pealkirjaga «Inimene ja inimlikkus» Eesti NSV teenelise kunstniku Lisl Lindau juubeliks jne. 24 lk. Hind 3 rbl.

«TEHNIKA JA TOOTMINE» nr. 12.

Avaldab rohkesti materjale mitmelt alalt ja rajalt, nende hulgas kirjutusi individuaalehitajate abistamiseks, vestlusi plastmassist, küberneetikast jne. 48 lk. Hind 4 rbl.

«KINO» NR. 21.

Ajakirjas on toodud kaadreid ja kirjutusi N. Ostrovski tuntud romaani ainetel valmistatud kinoteosest «Tormi sünnitatud», Moskvas toimunud III rahvusvahelisel noorsoo-spordimängudel väntatud dokumentaalfilmist «Stardib noorus», ajaloolis-populaarteaduslike sugemetega kunstilisest filmist «Afanassi Nikitin» jt. 16 lk. Hind 65 kop.

RETSEPTIDE KOGUMIK.

G. Kingissepa, O. Rajavee ja H. Kurvitsa poolt koostatud väike tasku-käsiraamat on mõeldud abilisena nii menetluspraktikat sooritavatele üliõpilastele kui ka arstidele ravimite koostamisel ja väljakirjutamisel. Peale retseptide on raamatus toodud enamkasutatavate ravimite ladinakeelne nimestik ja haiguste loetelu tähestikulises järjekorras viidetega retseptidele. Lõpuks ravimite maksimaalannuste tabel. Trükitud 5000 eks. 104 lk. Hind 1.60 rbl.

Raadio

PÜHAPÄEV, 5. JAANUAR. I programm: kell 9.15 eesti vanema põlve heliloojate koori- ja soololaule, 9.50 vestlus Lasteraadio saadetest, 10 lastele: raadioajakiri «Alati Valmis!», 10.30 kontsertmõistatus, 12.20 armastatud lehekülgi vene muusikast 13 pool tundi üliõpilastele, 13.30 Prokofjevi kammermuusikat, 14 lastele kuuldemäng «Lumivalgeke ja 7 pöialpoissi». 15.15 kontsert «Igaühele midagi», 16.30 Lepini muusikat filmidest «Kevadhääled» ja «Karnevaliöö», 17 raadioolukirjeldus «Õhtu Võru kultuurimajas», 17.30 vene rahvalaule kunstimeistrite esituses, 19.30 Ants Sõbra opereti «Ristuvad teed» esietenduse ülekanne «Vanemuise» teatrist, I vaheajal: «Uusi raamatuid». 23 spordisaade. II programm: kell 7 ülekanne Moskvast, samuti järgnevatel päevadel.

ESMASPÄEV, 6. JAANUAR. I programm: kell 9 vestlus «Aatomienergia ja bioloogia» 9.15 laule Ilona Hollosi esituses, 9.30 lastele: kirjanduslik võistlus «Lugu vajab lõpetust» 9.45 lastele: ungari muinasjutte, 11 mudilastele: «Jõudis kätte näärikuu», 11.15 katkendeid Rimski-Korsakovi ooperitest «Sadko», «Tsaari mõrsja» ja «Lumivalgeke» 13 lõunakontsert, 16.20 kontsert eesti kammermuusikast, 17 vanemate klasside õpilastele: «Vastame kirjadele», 17.30 helitööd rahvapilliorkestrile, 18.05 rahvusvahelistel teemadel, 18.15 muusikat Planquette'i operetist «Rip-Rip», 18.45 esineb Karjala ANSV rahvakunstnik Sirkka Rikka, 20 muusikahariduslik saade «Taktakišvili II sümfoonia», 21.15 «Uut Eesti NSV Ametiühingute töös», sm. Illissoni sõnavõtt, 21.30 estraadikontsert, 22.20 kirgiisi kirjaniku A. Tokombajevi jutustus «Kutsumus», 22.30 Weberi suur kontsert-duett klarnetile ja klaverile (A. Rjabov ja H. Agur), 22.55 rahvalaule ja -tantse.

TEISIPÄEV, 7. JAANUAR. I programm: kell 9.30 lastele: kuuldemäng «Trummilööja saatus», 11.20 kontsert J. Ivanovi helitöödest, 13 lõunakontsert, 16.20 välismaa estraadimuusikat nõukogude interpreetide esituses, 17 spordisaade lastele, 17.15 Meyerbeeri ja Wagneri ooperimuusikat. 18.05 vestlus «Kommunistlike ja töölisparteide võitlus marksistlik-leninliku teooria puhtuse eest revisjonismi vastu», 18.20 Heino Elleri 13 klaveripala (L. Kõlar), 18.45 kasahhi laule, 19.30 «Õpime vene keelt», 20 vestlus «Töötajate ettepanekud viiakse ellu», 20.15 kontsert raadiokuulajate poolt koostatud kavaga, 21.20 Hatšaturjani viiulikontsert (L. Kogan), 22 katkend E. Aspe jutustusest «Eessaare Aadu», 22.30 Waldteufeli ja Lehari valsse, 23 spordisaade, 23.15 lõõtspillipalu.

KOLMAPÄEV, 8. JAANUAR. I programm: kell 9.30 lastele: kuuldemäng «Sinimütsike», 10.05 «Õpime vene keelt», 10.50 puhkpillimuusikat 11.15 A. Lemba ja V. Reimanni helitöid, 13 lõunakontsert, 16.20 populaarseid operetimeloodiaid, 17 lastele: Piret ja tema koolisõbrad esitavad näidendi «Lapsed metsas», 17.20 vene ja ukraina instrumentaalset rahvamuusikat, 18.05 tehnikauudiseid, 18.10 välismaa muusikat Üleliidulise Raadio sümfooniaorkestri esituses, 18.45 estraadimarsse, 19.30 põllumajandussaade, 20 I saade sarjast «Vene romansse», 20.30 Nekrassovi luulet, 20.50 Vladimirovi sült hiina teemadele. 21.15 rahvusvahelistel teemadel, 21.25 Eesti Raadio estraadiorkestri kontsert 22 saade töölisnoortele, 22.30 nõukogude laulumeistrite loomingut, 23.05 filmimuusika kontsert.

NELJAPÄEV 9. JAANUAR. I programm: kell 9.30 lastele: kuuldemäng «Tom Sawyer» 11.25 Bachi kammerteoseid, 13 lõunakontsert, 16.20 katkendeid Glazunovi ballettidest, 17.30 Dvoraki laule ja slaavi tantse. 18.05 arsti vestlus: «Soolte nugilised» 18. 20 nõukogude kerget muusikat. 18.45 J. Zeigeri seatud eesti rahvalaule, 19.30 «Puidujäägid ja teed nende kasutamiseks», majandusteaduste kandidaadi E. Kulli sõnavõtt 19.45 Liszti laule, (E. Lepa). 20 A. Tolstoi lühijutte, 20.30 Järvakandi ja Sindi isetegevuslaste kontsert, 21.20 eesti kunstimeistrite kontsert — A. Klas ja B. Lukk, T. Kuusik, V. Alumäe, 22.15 lastevanematele: «Meie laste sõprus», 22.30 esinevad orkestrid G. Milleri ja A. Costelanetzi juhatusel, 23 spordisaade, 23.15 instrumentaalminiatuure.

REEDE, 10 JAANUAR. I programm: kell 9.30 lastele: kuuldemäng «Võlukingad», 10 ungari rahvapillimuusikat, 10.45 Debussy klaveripalu (V. Slonim), 11.15 muusikat aserbaidžaani lavateostest, 13 lõunakontsert 16.20 kammeransambleid, 17 lastele: «Siin Pärnu II Keskkool . . .», 17.20 soovikontsert õppe-eesrindlastele, 17.45 U. Naissoo ja E. Vainu laule, 18.05 «Novaatorite märkmikest», 18.20 tatari rahvalaule, 18.45 tšehhi kerget muusikat, 20 sümfooniakontserdi ülekanne «Estonia» kontserdisaalist, 22. A. Kalda jutustus «Võõras veri», 22.45 muusikat hilisõhtuks.

LAUPÄEV, 11. JAANUAR. I programm: kell 9.30 lastele: kuuldemäng «Kullaketrajad», 10.45 Griegi laule eesti solistide esituses, 11.15 sümfoonilisi katkendeid vene ooperitest, 13 lõunakontsert, 15.05 NSV Liidu ja rahvademokraatiamaade rahvaste laule, 16.20 eesti nõukogude kooriloomingut, 16.50 vestlus «Kaugel põhjas», 17 lastele: «Lasteraamatute toimetajad mikrofoni ees», 17.30 muusikaline leksikon, 18.05 kontsert klassikalisest operetimuusikast. 18.45 rahvusvahelistel teemadel, 19.30 «Laupäeva õhtu kõigile», 22.10 vestlus eeloleva nädala saadetest, 22.30 tantsumuusikat 23.30 saade võõrsil viibivatele eestlastele.

Filatelistidele

17. nov. 1757 asutati Peterburis «Kolme Tähtsama Kunsti Akadeemia», praeguse NSV Liidu Kunstide Akadeemia eelkäija. Akadeemia 200. a. juubeli tähistamiseks andis NSV Liidu Sideministeerium välja kolm postmarki. 40-kopikalisel margil on kujutatud akadeemia hoone ja selle kohal medalides K. P. Brüllovi, I. J. Repini ja V. I. Surikovi portreed. 60-kopikalisel margil näeme Nõukogude armee langenud sõdurite mälestuseks Berliinis Treptovis püstitatud monumenti ja üherublasel margil skulptor V. Muhhina tuntud kuju «Tööline ja kolhoosnik».

KIRJANDUSÕHTU

Räpinas organiseerisid Eesti NSV Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu kohalik osakond ja rajooniraamatukogu kohaliku luuletaja Paul Haavaoksa kohtumise lugejatega oma kodukandist. Haavaoksa senisest luuletajateest andis ülevaate ajalehe «Sotsialistlik Räpina» toimetuse töötaja F. Mäe. Paul Haavaoks kõneles meie viimase aja luulest, esitas oma uuemaid värsse.

Ürituse vastu valitses elav huvi.

RAAMATUKAUBANDUSE VALITSUSE

RAAMATUKAUPLUSED

SOOVIVAD OMA ARVUKALE OSTJASKONNALE

head uut aastat!

Kolleegium: I. Auster, E. [illegible], A. Johkum, K. Kivi, [illegible], L. Remmelgas, [illegible] (toimetaja asetäitja) ja P. Uusman.

Toimetaja A. Saar

Toimetus: Tallinn, Pikk t. 54, postkast 388. Toimetuse tel. 432 46 ja 414 16. «Sirp ja Vasar» ilmub kord nädalas. Tellimishind kolmeks kuuks 6 rubla. Üksiknumbri hind 50 kop. [illegible]
Eesti NSV Kultuuriministeeriumi Kirjastuste ja Polügraafiatööstuse Peavalitsuse Ajalehtede-Ajakirjade Kirjastus. Tallinn, Rataskaevu t. 2.

MB-00201 Trükikoda «Punane Täht», Tallinn, Pikk t. 54/58. Tellimuse nr. 2033